

ישראל נוֹת חֲרוֹנִיקָה

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 11 • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1978 • ΕΛΟΥΛ 5738

ובנו בתים ווישבו ונטעו ברמימות ואכלו פירות

«Καί θέλουσιν οίκοδομήσει οίκιας καί κατοικήσει, καί θέλουσι φυτεύσει ἀμπελῶνας καί φάγει τὸν καρπῶν αὐτῶν». (Ησαΐας, 65:21)

Τό τεῦχος αύτό των «Χρονικῶν» εἶναι τό πρῶτο τῆς νέας χρονιᾶς. Ή ἔκδοσίς του συμπίπτει, παράλληλα, μέ τήν Πρωτοχρονιά τοῦ 5739 καί μέ τήν ἀπόκτησι νέας ἡγεσίας στήν πανελλαδική συλλογική ἐκπροσώπησι τοῦ Ἐβραϊσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, τό Κ.Ι.Σ.

Τά «Χρονικά», στόν πρῶτο χρόνο τῆς κυκλοφορίας τους, κάλυψαν ἔνα σημαντικό κενό: τή συλλογή καί τή μεθοδευμένη προβολή στοιχείων γύρω ἀπό τή ζωή, τόν πολιτισμό καί γενικά τήν προσφορά τῶν Ἐβραίων στήν Ἑλλάδα. Σκοπός αύτοῦ τοῦ περιοδικοῦ εἶναι νά διασυνδέσῃ ἐκεῖνο πού ἔφυγε (ή καί πού χάθηκε) μέ ἐκεῖνο πού ἔμεινε καί συνεχίζει. Ἀποτελεῖ δηλαδή γέφυρα μεταξύ τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος καί τοῦ ζωντανοῦ παρόντος.

Παράλληλα, ἀπό τά «Χρονικά» παρουσιάζονται διάφορα θέματα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ χρήσιμα γιά δλους: Γιά μᾶς τούς Ἐβραίους, πού ξαναερχόμαστε σ' ἐπαφή μέ τής πηγές τῆς θρησκείας μας, γιά τούς ἀδελφούς - συμπατριῶτες μας ἄλλων θρησκειῶν, πού τούς δίνουμε στοιχεῖα γιά νά ἀντιληφθοῦν τίς ἀλήθειες καί τίς διδασκαλίες τοῦ δικοῦ μας «πιστεύω».

Μέ τήν ἀναγνώρισι τοῦ ούσιαστικοῦ ρόλου τῶν «Χρονικῶν» ἀπό τούς ὅμοθρήσκους μας τόσο στήν Ἑλλάδα ὅσο καί στό ἑξωτερικό θά συνεχίσουμε τήν προσπάθεια κί' αὐτή τή χρονιά...

► Ἡ νέα ἡγεσία τοῦ Κ.Ι.Σ. βρίσκει ἔνα κλῖμα κατάλληλο γιά νά ἀναπτύξῃ τή δραστηριότητά της. Συγκεκριμένα ὁ ἐπαγγειός ρόλος τῶν Ἐβραίων τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρίζεται συνεχῶς καί περισσότερο, ἡ προσπάθεια μερικῶν κακοβούλων νά μᾶς συκοφαντοῦν περιορίζεται στούς ἴδιους πάντα, μιά καί ἡ κοινή γνώμη ἔμαθε νά ἀντιδρᾶ στίς κακοπιστίες, οἱ κρατικές ὑπηρεσίες, κατατοπισμένες πιά, ἐλπίζεται δτι θά ἀποφύγουν λάθη τακτικῆς, δπως συνέβη στό ἄμεσο παρελθόν κ.ἄ.

► Ἡ ἀποστολή τοῦ Κ.Ι.Σ. εἶναι σύνθετη καί ποικίλη. Οι δύο κύριοι στόχοι του: α) Ἡ ἀποκατάστασις τῶν Κοινοτήτων καί β) Ἡ ἀνάπτυξις καί διατήρησις ἀγαθῶν σχέσεων μέσα στό ἑλληνικό περιβάλλον είχαν πολλές πτυχές καί ἐκφράσεις. Γιά νά ἐπιτευχθοῦν αύτοί οἱ στόχοι χρειάζεται τό κατάλληλο κλῖμα ὑποδομῆς. Κι αύτό σήμερα, σέ μεγάλο ποσοστό, ὑπάρχει κι ἐλπίζουμε δτι θά ἔξακολουθήση ἀναπτυσσόμενο.

► Μέ αἰσθήματα αἰσιοδοξίας, λοιπόν, ἀντιμετωπίζουμε τή νέα χρονιά. Μέ πίστη δτι θά εἶναι μιά χρονιά προόδου γιά τήν Ἑλλάδα, είρήνης γιά δλόκληρο τόν κόσμο, ἀνατάσεως γιά τούς ἀνθρώπους ὅπουδήποτε στόν κόσμο κι ἄν βρίσκωνται. Μέ τά αἰσθήματα αύτά ἀπευθύνουμε σ' δλους τούς ἀναγνῶστες μας ἔνα ἐγκάρδιο Σαλώμ

תְּבוּ לְשָׁנִים רַבּוֹת

ΜΕ ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ
ΣΤΗ ΝΕΑ
ΧΡΟΝΙΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΒΕΡΟΙΑ

‘Αφιερωμένο στήν Ισραηλιτική Κοινότητα τῆς Βεροίας, πού δέν ύπάρχει, είναι τότεύχος αύτό τῶν «Χρονικῶν».

Γιά τήν ιστορική παρουσία τῶν Ἐβραίων στή Βέροια μεταφέρουμε τά παρακάτω ἀπό τήν ἑγκυκλοπαδεία «Judaica» (τ. 16, σελ. 112):

«Πόλη στή Μακεδονία, δυτικά τῆς Θεσ/νίκης. ‘Οταν δ Ἀπόστολος Παῦλος διώχθηκε ἀπό τή Θεσ/νίκη (49 ή 52 μ.Χ.), διέφυγε στή Βέροια καί μίλησε στή Συναγωγή τῆς πόλεως (Πράξ. 17: 1-10). Διάφορες ἐπιγραφές μαρτυροῦν περί τῆς ύπάρξεως Ἐβραίων στήν πόλη κατά τούς πρώτους αἰώνες τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς. Κατά τό πρώτο - ἡμισυ τοῦ 15ου αἰώνος ἦταν εύρεως γνωστός δ ιεροκήρυκας τῆς Βεροίας Ἐφράϊμ μπέν Γκερσόν. Στήν δέ Κωνσταντινούπολι ύπηρχε μία Συναγωγή Ρωμανιοτῶν, πού δνομαζόταν «τῶν Ἐβραίων τῆς Βεροίας».

Κατά τόν 16ο καί 17ο αἰώνα οι Ἐβραῖοι τῆς πόλεως ἀπησχολοῦντο μέ τήν ύφαντουργία, τή ραπτική καί τήν παρασκευή τυριῶν.

Στά 1870 ύπηρχαν 149 Ἐβραῖοι. Τό 1904 500 καί τό 1908 600. Μετά τούς Βαλκανικούς πολέμους (1912-13) ἀρκετές Ἐβραϊκές οίκογένειες τῆς Βεροίας ἑγκαταστάθηκαν στήν Τουρκία καί στή Βουλγαρία.

Οι Ἐβραῖοι τῆς Βεροίας ζοῦσαν σέ ξύλινα σπίτια, πού ἦταν συγκεντρωμένα στή δική τους συνοικία. Ἡ διάλεκτός τους, μέ δρισμένες μικρές διαφορές, ἦταν ἡ ἴδια μέ ἐκείνη τῶν Ἐβραίων τῆς Θεσ/νίκης, (δηλ. τά Λαδίνο). Οι Ἐβραῖοι ἀσχολοῦντο ἐπίσης μέ τό ἐμπόριο γεωργικῶν προϊόντων, καί μέ χρηματιστηριακές συναλλαγές. Τό 1940 ζοῦσαν στή Βέροια περί τούς

«Οι Ἐλληνες ἔχουν ἔνα χαρακτηριστικό κοινό μέ τό λαό τοῦ Ἰσραήλ. Δέν ἀφομοιώνονται εὔκολα».

K. Τσάτσος

Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας.
Στό βιβλίο του
«Ἐλλάς καί Εύρώπη»

850 Ἐβραῖοι. Ἀπό αύτούς 680 ἔξορίστηκαν στήν 9 Μαΐου 1943 μ.Χ. (Judaica, τ. 7 σελ. 879) στήν Πολωνία ἀπό τούς Ναζί κατακτητές. Τό 1948 ύπηρχαν στήν πόλη 111 Ἐβραῖοι, οι περισσότεροι ἀπό τούς δοπίους ἑγκαταστάθηκαν τελικά στή Θεσ/νίκη καί τό Ἰσραήλ. Τό 1949 ύπηρχαν περί τά 70 ἄτομα, τό 1958 36 καί περί τά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 σχεδόν κανένας.

♦ Σέ ἄλλο ἄρθρο τῆς «Judaica» (τ. 6, σελ. 8 κ.έ.) ἀναφέρεται:

Κατά τά τέλη τῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου καί καθ' ὅλη τή ρωμαϊκή ἐποχή ύπηρχαν Ἐβραῖοι στά σημαντικώτερα κέντρα τῆς ἑλληνικῆς ἐνδοχώρας, Θεσσαλία, Βοιωτία, Ἀττική, Πελοπόννησο καί Μακεδονία (Φιλίππους, Βέροια, κλπ). Ἀπό τήν Ἐλλάδα οι Ἐβραϊκές κοινότητες ἐπεκτάθηκαν πρός δλη τήν Βαλκανική χερσόνησο καί τό Βορρᾶ.

‘Επίσης στήσ μελέτες τῆς σειρᾶς «Sefunot», ἔκδοσι τοῦ Ἰνστιτούτου Βεν - Zvi (1977), στή σελ. 25 ἀναφέρεται δτι:

«...“Οπως είναι γνωστό γύρω στά 1680 ἡ Θεσ/νίκη καί γενικά δλόκληρη ἡ περιοχή τῶν Βαλκανίων σεισθηκε ἀπό τό κίνημα τοῦ ψευδοπροφήτη - Μεσσία, Σαμπετάϊ Τεβῆ. ‘Ο βοηθός καί σύντροφός του Νατάν ἀπό τή Γάζα, ίδρυσε στή Θεσ/νίκη μία σχολή, γιά νά διαδώσει τήν «Σαμπεταϊτική διδασκαλία» καί νά κερδίσει γι’ αύτόν δπαδούς. Σύμφωνα μέ πληροφορίες ἀπό τό σημειωματάριο τοῦ ραββίνου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἰσαάκ Κοέν, δ Νατάν περιόδευσε σέιδλες τίς Κοινότητες τῆς περιοχῆς, μεταξύ δέ αύτῶν καί στή Βέροια».

Η Κοινότητα Βεροίας και οι σχέσεις της μέ τήν Κοινότητα Θεσσαλονίκης

Η Κοινότητα Βεροίας είχε πάντα και από έποχές πολύ παλιές σχέσεις και έπαφές μέ τήν Κοινότητα Θεσσαλονίκης. Άν βασιστούμε στό πέρασμα από έκει τού Αποστόλου Παύλου, τό 53 μ.Χ., δηλαδή πρίν από 1925 χρόνια, στή Βέροια και στή Θεσσαλονίκη ύπηρχαν έβραικές Κοινότητες - ρωμανιότηκες και Ελληνικές - πού είχαν στενές σχέσεις μεταξύ τους και από αύτό συμπεραίνεται ότι ή Κοινότητα Θεσσαλονίκης ένδιαφέρθηκε γιά τούτο τό θέμα (τό πέρασμα τού Αποστόλου Παύλου).

Φυσικά τά ίχνη αύτῶν τῶν Κοινοτήτων και κυρίως τής Βέροιας, έσβησαν μέ τόν καιρό, άλλα δέν αποκλείεται τό ότι οι Έβραιοι πρόσφυγες πού έφυγαν από τήν Ισπανία και τήν Πορτογαλία και πού κατέφυγαν στή Βέροια και τό Μοναστήρι, νά διφειλόταν στήν υπαρξη έκει μιᾶς μεγάλης έστίας τής παλιᾶς Κοινότητας. Δύο είναι τά γεγονότα πού μᾶς δδηγοῦν στό νά παραδεχτούμε τό συλλογισμό αύτό: τό πρώτο είναι ότι ή θέση όπου μίλησε δ' Απόστολος Παῦλος δέν είναι μακριά από τήν περιορισμένη έβραική συνοικία τής Βέροιας, τό άλλο είναι μιά έπιτύμβια πλάκα πού βρέθηκε από τόν καθηγητή Λάζαρο Βελλέλη, τό 1931, στό έβραικό νεκροταφείο τής Βέροιας και είναι γραμμένη σέ άρχαία έλληνική γλώσσα.

Η Κοινότητα Βέροιας άνανεώθηκε τό 16ο αιώνα, τότε πού έφτασαν σέ μεγάλες μάζες οι Έβραιοι πού έκδιώχτηκαν από τήν Ισπανία και τήν Πορτογαλία.

Από πληροφορίες πού μεταδόθηκαν από πατέρα σέ γιό, ή Συναγωγή πού ύπάρχει άκρια στή Βέροια χτίστηκε μέ αύτοκρατορικό φιρμάνι, πού έστειλαν από τήν Κωνσταντινούπολη και τό οίκοπεδο άνηκε στόν Τούρκο Χατζῆ Ζεϊράμ.

Οι νεοφερμένοι, μέ μεγάλη πεῖρα στό έμποριο, ταξίδευαν ντυμένοι μέ τούρκικα ρούχα τής έποχής, σέ δλες τίς περιοχές τού έσωτερικού τής χώρας και κυρίως στή Βέροια. "Οπως είναι γνωστό οι Έβραιοι τής Θεσσαλονίκης είχαν τά μεγάλα έργαστήρια ύφασμάτων, πού τά έλεγαν «τελλάρα» και τά είχαν φέρει από τό Τολέδο και άλλα μέρη τής Ισπανίας. Σ' αύτά τά τελλάρα ύφαιναν χαλιά και κάθε είδους ύφασμα μάλλινα.

Στή Βέροια ύπηρχαν, όπως και τώρα άκρια, φλοκάτες δουλεμένες στά σπίτια, άλλα μέ περιορισμένες

προοπτικές έξαγωγής. Άντιθετα οι Έβραιοι τής Θεσσαλονίκης διξιοποίησαν τίς νεροτριβές πού ύπηρχαν στήν περιοχή. Αύτές οι νεροτριβές ήταν μέρη όπου έπλεναν και καθάριζαν μέ νερό τά ύφαντά και όπου τά κτυπούσαν μέ 2 κοπάνους. Μιά δρισμένη έποχη άκομα και ή έξαγωγή ύφαντού έχαρτιόταν από τό έάν είχαν πλυθεῖ και καθαρισθεῖ στά νερά τής Βέροιας. Γι' αύτό στό τέλος τού 16ου αιώνα αυξήθηκε δ' άριθμός τῶν έργατῶν και ή παραγωγή τῶν ύφαντῶν πήρε μεγάλη έκταση.

Στίς άρχες τού 17ου αιώνα ή παρασκευή και τό έμποριο τού τυριού έλέγχετο από Έβραιους έμπορους τής Θεσσαλονίκης, προφανῶς γιά τό «κασερούτ» και τή «γκαμπέλα» (εϊσπραξη τής είδικης κοινοτικής είσφορας). "Ετσι, στίς 14 Έλούλ 1617, μιά δμάδα από Έβραιους έμπορους, γυρνώντας από τήν έκθεση τής Δοϊράνης, δολοφονήθηκαν πάνω στά βουνά. Αύτή ή τοποθεσία είναι 8 ώρες μακριά από τή Βέροια, μέ τά μέσα έπικοινωνίας έκείνης τής έποχης.

Τό κίνημα τού Σαμπετάϊ Σεβή διαδόθηκε πολύ στή Βέροια τό 1670. Τήν έποχή τῶν μεγάλων άλλαξοπιστιῶν, 1680-1720, πολλοί Έβραιοι τής Βέροιας δέχτηκαν τόν Ισλαμισμό και αύτούς τούς Έβραιους τούς άναγκασαν νά χωρίσουν από τίς γυναῖκες τους, πού ήθελαν νά παραμείνουν στή θρησκεία τῶν πατέρων τους (1729 οι πληροφορίες προέρχονται από τό βιβλίο «Devar Moshe», Yore Dea). Τό 18ο αιώνα δημιουργήθηκε στή Βέροια τό θέμα τής «Νεφίχα» (τό φούσκωμα τού πνεύμονα τού ζώου, γιά τήν ύγειονομική έξέταση τῶν έσωτερικῶν δργάνων από τόν Σοχέτ).

"Άλλα θρησκευτικά θέματα, πού άφοροῦν ένα διαζύγιο ή μιά περίπτωση «Λουλάβ», παραπέμπονται στό «Devar Shemouel».

Μέ τή δημιουργία τής σιδηροδρομικής γραμμῆς Θεσσαλονίκης - Μοναστηρίου (1894) οι έπαφές και τά ταξίδια τῶν Έβραιών τής Θεσσαλονίκης στή Βέροια γίνονται πολύ πιό συχνά. "Ηδη τό 1900 δ' δάσκαλος ραββίνος Shemouel Ouriel προσλαμβάνεται γιά τό σχολείο τής Βέροιας και μετά από αύτόν ήσαν οι ραββίνοι Hanoah Pipano, Azriel Benrubbi, Aaron Hason. Τελευταίοι δάσκαλοι στή Βέροια, τόν καιρό τῶν ναζιστικῶν διωγμῶν, ύπηρξαν δ' Alberto Chemo-uel Benveniste και δ' Yossef Pipano.

Μετά από τούς πρώτους αύτούς δασκάλους τούς άλλους τούς έστελνε στήν περιοχή ή Alliance. "Ένας από αύτούς ήταν δ' καθηγητής Raphael Άλκαλαϊ.

Κάποιος γιατρός Ααρών Καζές διευθυντής τῶν ύγειονομικῶν ύπηρεσιῶν τής Δημαρχίας Βέροιας, πρόσφερε δλη του τή βοήθεια στήν άναπτυξή τής Κοινότητας. Στίς παραμονές τού πρώτου παγκόσμιου πολέμου, τό καλοκαίρι τού 1914, έπισκεφθηκε τήν Κοινότητα δ' Αρχιραββίνος έκείνης τής έποχής Ιακώβ Μαΐρ. Τόν συνδέευε δ' έξέχων καθηγητής Ιωσήφ Νεχαμᾶ και δ' στρατηγός Παρασκευόπουλος. Ο ίδιος δ' Αρχιραββίνος εύλογησε μέσα στήν Συναγωγή τούς 5 ύποψηφίους Ιερολειτουργούς, πού είχαν διαλεχτεῖ και από τούς δόποίους δ' ένας είναι δ' συγγραφέας αύτῶν τῶν γραμμῶν.

"Αργότερα, τό 1923, έπισκεφτηκε τήν Κοινότητα δ'

ραββίνος Μπενσιών Ούζιέλ. "Οταν πέθανε δ' ἀρχηγός τῶν Χαχαμίμ δ' Ἀρχιραββίνος Χανανιᾶ Μορδοχάϊ (σημ. δνομάστηκαν ἔτσι ἐπειδή οἱ 3 μεγάλοι γιοί τοῦ Ἀρχιραββίνου αὐτοῦ ἔγιναν μὲν τῇ σειρά τους ραββίνοι τῆς Κοινότητας Βεροίας) προσκλήθηκε στὴ Βέροια σάν διαιτητής δ' ἐκδότης τῶν Χαλιλότ ('Ημερολογίων) ραββίνος Σαούλ Ἀμαρίλιο.

Ο Ἀρχιραββίνος Χανανιᾶ Μορδοχάϊ ἦταν καὶ δο Μοέλ (περιτομέας) τῆς Κοινότητας. Μετά ἀπὸ αὐτὸν οἱ κάτοικοι τῆς Βεροίας ἔξυπηρετοῦντο ἀπὸ τοὺς Μοελίμ τῆς Θεσσαλονίκης ραββίνους Ἰσαάκ Περαχιᾶ καὶ Μωσέ Καράσσο. Κατόπιν σπούδασαν καὶ ἔγιναν Μοελίμ τῆς Βεροίας οἱ Ἰσαάκ Α. Σαρφατῆ, Λεών Δ. Στρούμσα καὶ Χαΐμ Μπενρουμπῆ.

Στὴ Βέροια ἡ Σεχιτᾶ (σφάξιμο τῶν ζώων) ἦταν ἀποκλειστικό δικαίωμα τῆς οἰκογενείας Στρούμσα. Τό 1924, κατά τά Γιαμίμ Νοραίμ, (ἐορτή τῆς Πρωτοχρονιᾶς καὶ τῆς ἡμέρας ἔξιλεώσεως) δημιουργήθηκε μιὰ διαφορά ἀνάμεσα στὸ διοικητικὸ συμβούλιο καὶ τὸν σωχέτ (σφαγέα). Ό τελευταῖος ἀρνήθηκε νά σφάξει. Τότε ἡ Θεσσαλονίκη ἔστειλε τό μακαρίτη ραββίνο Μορδοχάϊ Μπεράχα, πού δχι μόνο ἔσφαξε ζῶα γιά τό ἀπαραίτητο κρέας, ἀλλά ἔκανε καὶ τίς Καπαρότ (πράξεις ἔξιλεώσεως) καὶ πῆρε μέρος στίς προσευχές.

Τὴ Βέροια τήν προτιμοῦσαν σάν τόπο παραθερισμοῦ καὶ πολλές οἰκογένειες ἀπὸ τή Θεσσαλονίκη περνοῦσαν ἔκει δλο τό καλοκαίρι. Οι ἔκτιμητές τῆς προίκας ραββίνοι Γιουσέ Κοέν καὶ Ραφαήλ Γιακώβ Χαμπίμπ ἦταν τακτικοί ἐπισκέπτες τοῦ «Βεν Ανεσσάριμ».

Οι ραββίνοι Μορδοχάϊ Βαρσάνο καὶ δ γιός του Ἀβραάμ, πού ὑπῆρξε ἐπὶ 4 χρόνια δάσκαλος στὴ Βέροια, δ Μωσέ Ταζάρτες, δ ὅποιος ἦταν καὶ λαμπρὸς κήρυκας καὶ δ Σεμουέλ Ἐμμανουέλ ἦταν τακτικοί ἐπισκέπτες τῆς Μπαρμπούτας (τοποθεσία δπου ἦταν ἡ ἔβραική συνοικία τῆς Βεροίας). Ό νομοδιδάσκαλος ραββίνος Μερκάδο Κόβο περνοῦσε ἐπίσης τίς διακοπές του στὴ Βέροια. Άκδημα στό 1937 τό σχολεῖο Regie Vardar, μέ τό ραββίνο Ἀβραάμ Γιακώβ Ἀπτάς, ἥρθε ἔκδρομή ἀπὸ τή Θεσ/νίκη μέ πολλά μέλη τῆς Κοινότητας. Ἡταν μιὰ καθιερωμένη συνήθεια, κάθε γιορτή τοῦ Σαβουώτ, μέλη τῆς «Νορντάου» ἢ τῆς Ἐνώσεως Νέων Ἐβραίων νά διαθέτουν τό Σέκελ (τόν ἑτήσιο ἔρανο). Στήν πυρκαγιά τοῦ 1917 μιὰ μεγάλη μερίδα ἀπὸ προύχοντες κατέφυγαν στὴ Βέροια καὶ πέρασαν τά Γιαμίμ Νοραίμ. Μεταξύ τῶν 666 Ἐβραίων τῆς Βεροίας, πού τούς πῆραν δμηρους τόν Ἀπρίλιο 1943, ὑπῆρχαν ἐπίσης 144 Ἐβραῖοι τῆς Θεσσαλονίκης, πού εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ἔκει ἀπὸ τά χρόνια τῆς πείνας (τό 1941).

Ἡταν συνήθεια στὴ Βέροια ἡ ἀρχή τοῦ μήνα Ἐλούλ νά γιορτάζεται μέ μιὰ δμαδική ἔκδρομή δλης τῆς ἔβραικής συνοικίας. Γινόταν τήν πρώτη Κυριακή τοῦ Ἐλούλ, τοῦ μήνα τῶν σελιχώ, (τό μήνα πρίν ἀπό τό Ρώς - Ἀσανᾶ). Ό ἔκδρομή γινόταν πάντα στήν Ἰδια τοποθεσία, πού ἦταν γεμάτη δέντρα καὶ πολλές βρύσες. Χρησιμοποιοῦσαν δλα τά μέσα συγκοινωνίας, πολλοί πήγαιναν πολύ πρωΐ μέ τά πόδια καὶ οι οἰκογένειες τῆς Θεσσαλονίκης, πού βρίσκονταν στὴ Βέροια, παίρναν μέρος στήν ἔκδρομή.

Ἄπο δλα αύτά καταλαβαίνει κανείς καλά ὅτι ἡ Βέροια ἦταν ἔνα ἀπομακρυσμένο προάστιο τῆς Θεσσαλονίκης.

Τό ὑπόλοιπο τοῦ μήνα Ἐλούλ ἦταν ἀφιερωμένο στίς προετοιμασίες γιά τά Γιαμίμ Νοραίμ. Τό Ρώς - Ἀσανᾶ καὶ τό Κιπούρ ἔπαιρναν μεγαλύτερη λαμπρότητα μέ τήν παρουσία στήν Τεβά (ἄμβωνας) τοῦ πολύ γνωστοῦ καὶ στή Θεσσαλονίκη μακαρίτου Χανανιούτσο Μορδοχάϊ, πού καὶ μετά τήν ἐγκατάστασή του στή Θεσσαλονίκη καὶ μέχρι τό 1923 θεωροῦσε καθῆκον του νά πηγαίνει νά γιορτάζει στήν πόλη πού γεννήθηκε. "Ολοι τόν ἔκτιμοῦσαν καὶ τόν σέβονταν. 'Αφοῦ τελείωνε τό Ρώς - Ἀσανᾶ, ἀκολουθοῦσε δ ἔορτασμός τοῦ Κιπούρ, πού ἦταν πιό ἐπίσημος. Παραμονή τοῦ Κιπούρ ἦταν ἡ συνήθεια τῶν Καπαρότ (έξιλεώσεων) γιά δλα τά μέλη τῆς οἰκογενείας. Τό βράδυ τοῦ Κιπούρ, μετά τήν προσευχή τοῦ «Καλνιδρεῖ», γινόταν ἡ μνημόνευση δλων τῶν ραββίνων τῆς Θεσσαλονίκης, πού εἶχαν ὑπηρετήσει σάν Ἀρχιραββίνοι. Μετά γινόταν ἡ παραδοσιακή Michebe Rah (Εύλογία) τοῦ ἐνός τετάρτου λαδιοῦ γιά κάθε μέλος τῆς Κοινότητος πού προσφέρονταν. Αύτό τό λάδι τελείωνε τήν παραμονή τοῦ ἐπόμενου Κιπούρ. Τόν σεβάσμιο Χανανιούτσο βοηθοῦσαν στήν Τεβά δ ραββίνος Μποχάρ Σαρφατή καὶ δ ραββίνος Ἐμμανουέλ. Οι ψαλμωδίες τῶν Γιαμίμ Νοραίμ ἦταν ἕδιες μέ τό τυπικό τῶν Συναγωγῶν τῆς Θεσσαλονίκης.

Τό βράδυ πού τελείωνε τό Κιπούρ, ἀφοῦ τοποθετοῦσαν τό σημάδι τῆς Σουκᾶ (καλύβι), πήγαιναν δλοι ἐπισκέψεις στά σπίτια. Τό πρῶτο βράδυ τοῦ Σουκῶτ

φαίνονταν οι Σουκᾶς στίς ταράτσες καί τά μπαλκόνια τής συνοικίας. Τά λουλαβίμ (κλάδοι φοινικιάς) τά έστελναν άπό τη Θεσσαλονίκη. Τά βράδυα τοῦ ΧΟΛ - AMOENT (ένδιάμεσες μέρες Σουκώτ) καί τή βραδυά τοῦ ΣΙΜΧΑ - ΤΟΡΑ (τελευταία μέρα) γίνονταν στή Συναγωγή οι ΑΚΑΦΟΤ (περιφορές) τῶν Σεφαρίμ (Κυλίνδρων τοῦ Νόμου) μέ τίς Μπακαστό (είκεσίες) καί τά ΠΙΣΜΟΝΙΜ (ύμνοι), πού ἔψαλλαν οἱ ύμνωδοί.

΄Η Βέροια εἶχε μιά συλλογή ύμνων γιά κάθε ἑορτή. Μερικοί άπό αύτούς τούς ύμνους ἀναφέρονται στά πορτογαλικά βιβλία προσευχῶν. Τή βραδυά τοῦ ΩΣΑΝΑ ΡΑΜΠΑ γινόταν τό παραδοσιακό διάβασμα ὅλης τῆς νύχτας. Τό πρωί γινόταν ἡ περιφορά μέ τά Λουλαβίμ. Ή Συναγωγή τῆς Βέροιας εἶχε δώδεκα Σεφαρίμ. ΄Από αύτά τά 9 ἐστάλησαν στό Ἰσραήλ καί τοποθετήθηκαν σέ νέες Συναγωγές μέσω τοῦ κ. Άβραάμ Σεμουέλ Ρεκανάτι.

Κατά τό Σιμχᾶ - Τορά ή Συναγωγή τῆς Βέροιας ἔπαιρνε μιά ίδιαίτερη ἐπισημότητα. Τή νύχτα μετά τό ΑΡΒΙΤ (βραδυνή προσευχή) βγάζαμε ὅλα τά Σεφαρίμ. Κλείναμε τό ΕΧΑΛ (Ιερό) καί τοποθετούσαμε τά Σεφαρίμ πάνω στά Τεβά, ἀπό ὅπου ἀφαιρούσαμε ἔνα σανίδι καί τά δέναμε.

Μετά ὁ καθένας ἀπό τούς παρόντες φιλοῦσε τά Σεφαρίμ καί τά μικρά παιδιά πήγαιναν στά σπίτια τῶν ΧΑΤΑΝΙΜ νά τραγουδήσουν τό «Χαταμοφλούς» καί νά ζητήσουν τό κεράκι, ὅπως ἦταν ἡ συνήθεια. Μετά τό ΑΡΒΙΤ καί τίς περιφορές τῶν Σεφαρίμ, ὅλοι οἱ ἄνδρες ἔβγαιναν ἀπό τή Συναγωγή μέ ἀναμμένα τά κεράκια γιά νά χαιρετίσουν τούς ΧΑΤΑΝΙΜ στά σπίτια τους. Μετά ἐρχόταν ἡ σειρά τῶν γυναικῶν νά μποῦν στή Συναγωγή καί νά φιλήσουν τά Σεφαρίμ.

Γιά πολλά χρόνια, σ' αύτή τή ἑορτή ἔπαιρνε μέρος καί ἡ μουσική τοῦ Δήμου τῆς Θεσσαλονίκης. “Ολη τή νύχτα γινόταν ἔνα πηγαινέλα στή συνοικία, γιατί οι «ΧΕΒΡΟΤ» (ἐπιτροπές τῆς Κοινότητας) διοργάνωναν γεύματα μέ ψάρι, στή Συναγωγές.

Στήν πρωινή προσευχή διάβαζαν ὅλους τούς ύμνους καί ὅλοι, μικροί καί μεγάλοι, καλοῦντο στήν ἀνάγνωση τοῦ ΣΕΦΕΡ ΤΟΡΑ. Οι περιφορές γίνονταν τό βράδυ ὅπότε ἀνήγγελλαν τούς νέους ΧΑΤΑΝΙΜ γιά τόν ἐπόμενο χρόνο καί κατόπιν μέ δάκρυα λύπης καί εὐχαριστιῶν τοποθετοῦσαν πάλι τά Σεφαρίμ στό ΕΧΑΛ.

«ΑΣΡΕ ΑΓΙΝ ΑΣΕΡ ΡΑΑΤΑ ΚΟΛ ΕΛΕ»
«Εύτυχης ἐκεῖνος πού εἶδε ὅλα αὐτά»

·Αζαριά Χανανία Σαμπετάϊ

► Ἄντιγονος ὁ (ἐκ τῆς πόλεως) Σωχώ ἔλαβε (τήν παράδοσιν) παρά Συμεῶνος τοῦ δικαίου. Οὗτος ἔλεγεν: Μή εἰσθε ὡς δοῦλοι, οἱ ὅποιοι ὑπηρετοῦν τόν κύριόν (των) ὑπό τόν δρον νά λάβουν ἀμοιβήν, ἀλλά νά εἰσθε ὡς δοῦλοι, οἱ ὅποιοι ὑπηρετοῦν τόν κύριόν (των) ἀνευ τοῦ δρου νά λάβουν ἀμοιβήν· ἔστω δ' ὁ φόβος τοῦ Οὐρανοῦ ἐφ' ἡμᾶς.

(΄Από τό Περκέ Άβρτ)
Μετάφραση Α.Π. Χαστούπη

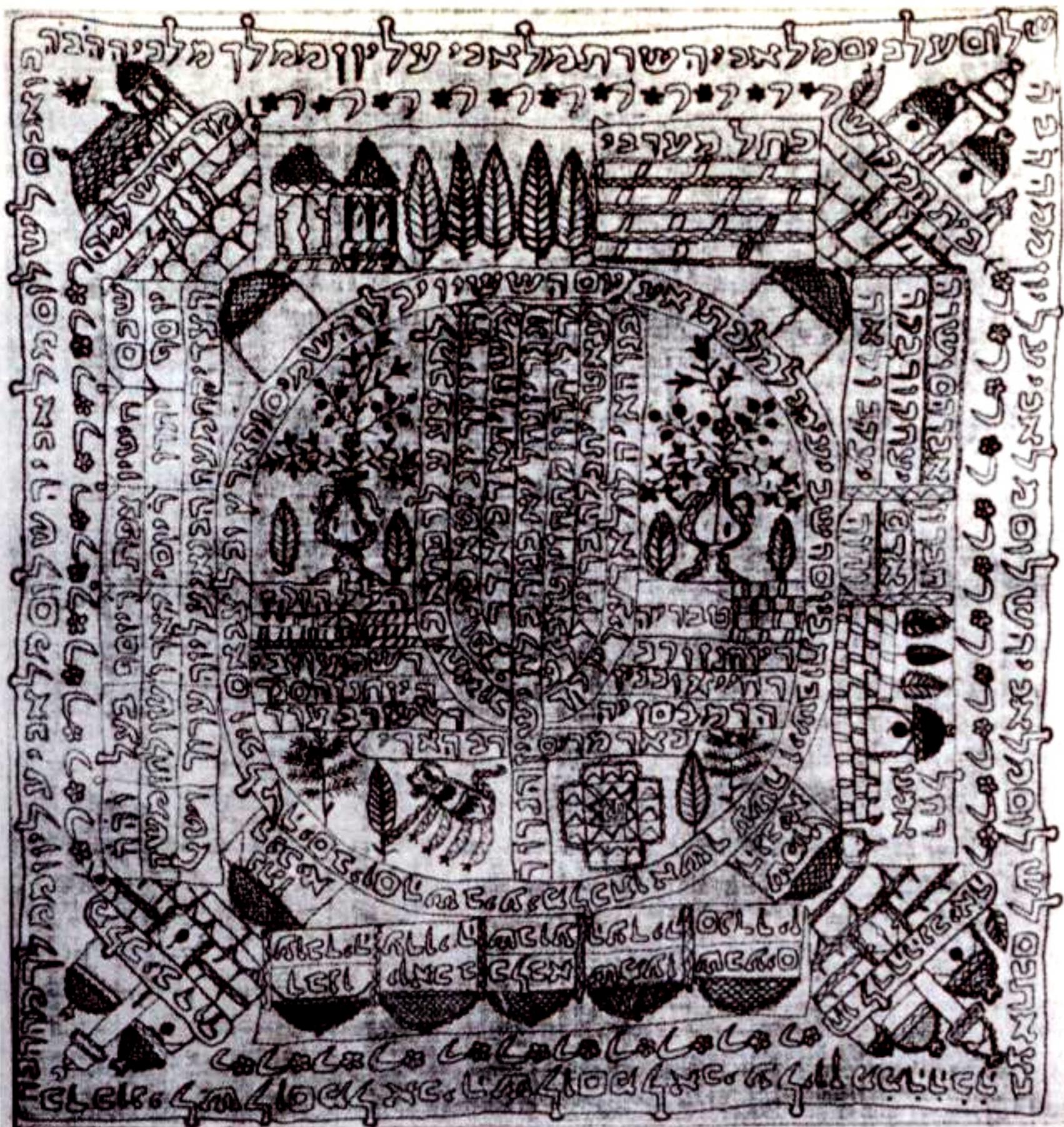
‘Ένα μοναδικό «Μάππα» στή Συναγωγή Βέροιας

΄Ο λόρδος Κώρζον (Curzon) στό βιβλίο του «Ἐπισκέψεις στά Μοναστήρια τῆς Ἀνατολῆς», περιγράφει ἔνα περιστατικό πού συνέβη στήν Ιερουσαλήμ τό 1840 ὅταν ἐπισκέφθηκε τό σπίτι ἐνός διάσημου ραββίνου. Ή περιγραφή του ἀφορά ἔνα ἐπεισόδιο, κατά τό ὅποιο ὁ ραββίνος ρωτοῦσε ἔνα νεαρό ἀγόρι σχετικά μέ τούς ὅπαδούς τῆς ἔβραικῆς πίστης. Ό Κώρζον περιγράφει τό δωμάτιο ὅπου ἔγινε αύτό τό ἐπεισόδιο, μέ λεπτομέρειες καί ἔτσι ἀναφέρεται στής πλούσιες κουρτίνες, στά χαλιά, στής ἀσημένιες καί μπρούτζινες λάμπες, καθώς καί στό τραπέζι, μπροστά στό ὅποιο καθόταν ὁ ραββίνος.

Τό τραπέζι ἦταν σκεπασμένο μέ ἔνα ἀσπρό κάλυμμα καί πάνω σ' αύτό ἦταν κεντημένα, μέ φωτεινά χρώματα, δένδρα, βάζα μέ λουλούδια καθώς καί μερικά ἀπό τά πιό σπουδαῖα ιερά κτίσματα τῆς Ἀγιας πόλης καί τής γύρω περιοχῆς, ὅπως ὁ τάφος τῆς Ραχήλ, ὁ τάφος τῆς προφήτησσας Hulda, ὁ τάφος τοῦ Δαυίδ καί τό δρος Σιών. Στή μέση ἦταν ὁ Ναός τοῦ Σολομώντα καί τό Δυτικό Τεῖχος.

Τέτοια κεντημένα κομμάτια, ὅπως αύτό πού περιγράφεται ἀπό τόν Κώρζον, δέν είναι ἀγνωστα, ἀν καί μέχρι τώρα ἔχουν ἀνακαλυφθεῖ μόνο ἔξι, τά ὅποια ἔχουν κατασκευασθεῖ στήν Ιερουσαλήμ. Αύτά ὑπάρχουν στής ἀκόλουθες συλλογές: 1) Στό ἔβραικό Μουσεῖο, No 161/58 2) Στό ἔβραικό Μουσεῖο στό Λονδίνο, No 366 3) Στό Μουσεῖο Victoria and Albert στό Λονδίνο, No 775.1900 4) Σέ μιά ίδιωτική συλλογή στό Λονδίνο. 5) καί 6) Στό Μουσεῖο Hechal Shlomo στήν Ιερουσαλήμ No 52/10 2185 καί 51/1 257. “Ολα αύτά τά καλύμματα γιά τό Σάββατο ἡ «Mappot» ὅπως λέγονται, μοιάζουν στά σχέδια καί στό σχῆμα. Στής τέσσερις γωνίες είναι ἀπεικονισμένοι οἱ σπουδαιότεροι τάφοι τῆς Ιερουσαλήμ καί στό κέντρο είναι ἔνα μεγάλο μενταγιόν, στό ὅποιο είναι ἀπεικονισμένος ὁ Ναός τοῦ Σολομώντα καθώς καί τό Δυτικό Τεῖχος. Σ' ἔνα τέτοιο κάλυμμα, ἀντί αύτοῦ ὑπάρχει μιά μεγάλη μενορά καί οἱ βραχίονες τῆς μενορᾶ σχηματίζουν τά γράμματα τοῦ ψαλμοῦ: «Shinti». Σάν διασπαρμένα σχέδια ὑπάρχουν βάζα μέ λουλούδια, δένδρα καί ἔνα μικρό λιοντάρι πού ἀντιπροσωπεύει τό ραββίνο Ισαάκ Λούρια - τό Λιοντάρι τοῦ Σάφεντ.

Τά τελευταία χρόνια πολλοί μελετητές ἔδειξαν ἐνδιαφέρον γι' αύτά τά καλύμματα διότι τά σχέδια είναι ἀσφαλῶς πολύ παλιά καί μποροῦν νά ἀποδοθοῦν σέ ἔνα ἀγνωστό «δάσκαλο» καί στό μαθητή του, Simche

Τό κάλυμμα τοῦ Σαββάτου σέ μια ιδιωτική συλλογή, στό Λονδίνο. Ιερουσαλήμ 19ος αιώνας. Αύτό τό κάλυμμα, δν και είναι σέ πολύ καλύτερη κατάσταση, μοιάζει πάρα πολύ μέ τό κάλυμμα τοῦ Σαββάτου πού βρέθηκε στή Βέροια.

Janver, δ όποιος έργαζόταν τό 19ο αιώνα και δημιούργησε τέτοια σχέδια γιά κεντήματα γιά τίς Εβραϊες τής Ιερουσαλήμ.

Αύτά τά καλύμματα έχουν πολύ μεγάλη άξια σάν μοναδικά παραδείγματα έβραϊκης φολκλορικής τέχνης. Οι μελετητές κατέληξαν δτι αύτά τά έξι καλύμματα, πού βρέθηκαν δλα στήν Ιερουσαλήμ, είναι τά μόνα δείγματα πού ύπάρχουν σήμερα. "Έτσι είναι πράγματι πολύ σπουδαιό τό δτι πρόσφατα άνακάλυψα ένα έβδομο κάλυμμα στή Βέροια.

Μέσα σ' ένα σωρό παλιά λησμονημένα και παραπεταμένα κουρέλια, στήν παλιά Συναγωγή τής Βέροιας, ύπάρχει ένα βρώμικο και σχισμένο κέντημα παρόμοιο μέ τά δλλα έξι καλύμματα πού περιγράφονται πιο πάνω.

Αύτό τό κάλυμμα άπό τήν Ιερουσαλήμ, πού βρέθηκε στή Βέροια, είναι ένα μεγάλο τετράγωνο άπό βαμβακερό, δλλοτε άσπρο, πάνω στό δποιο ήταν ζωγραφισμένο ένα πολύπλοκο σχέδιο. Μέ ριζοβελονιά, χρησιμοποιώντας διάφορα χρώματα βαμβακερής και μεταξωτής κλωστής (δλα σχεδόν τά χρώματα έχουν ξεβάψει τώρα) τά διάφορα σχέδια είναι κεντημένα μέ πολλή προσοχή.

Η δγνοια τής άξιας του και ή μή έκτιμηση τής δμορφιάς του συνετέλεσαν στό νά καταστραφεί σχεδόν αύτό τό μοναδικό άπομεινάρι τής έβραϊκης φολκλορικής τέχνης. Έν τούτοις είναι άκόμα δυνατό νά σχηματίσουμε τό πρωτότυπο και νά φανταστοῦμε τήν άρχική του δμορφιά: Μέ βάση τό σχέδιο και τήν

Νέα Δ.Σ. τοῦ Κ.Ι.Σ και τοῦ Ο.Π.Α.Ι.Ε.

Τό 8ο τακτικό συνέδριο τών άντιπροσώπων τών Ισραηλιτικών Κοινοτήτων Έλλάδος, πού συνήλθε στήν Αθήνα στίς 9 - 10 Σεπτεμβρίου, έξελεξε τά νέα συμβούλια τών Εβραϊκών Οργανισμών.

→ Γιά τό Κ.Ι.Σ έξελέγησαν οι κ.κ. Ιωσήφ Λόβιγκερ (πρόεδρος), Δαυίδ Σαρφατής (α' άντιπροεδρος), Άλβέρτος Κόβο (β' άντιπροεδρος), Μιχαήλ Μάτσας (γεν. γραμματεύς), Ισαάκ Χατζῆς (γεν. ταμίας), Ζάκ Κουνέ (άν. γεν. γραμματέως), Μάκης Μαίς (άν. γεν. ταμία) και Βίκτωρ Βενουζίο, Δαυίδ Σιών, Εσδρᾶς Μωϋσῆς, Ιβο Φάις και ή κ. Βικτωρία Χαίμη (σύμβουλοι).

→ Γιά τόν Ο.Π.Α.Ι.Ε έξελέγησαν οι κ.κ. Έδγάρ Άλλαλούφ (πρόεδρος), Μάρκος Όσμος (άντιπροεδρος), Μάκης Μπατής (έντεταλμένος σύμβουλος), Ήλίας Άλχανάτης (γεν. ταμίας), Μωρίς Φάις (άν. έντ. συμβούλου), Σαμπετάϊ Μπέζας (άν. γεν. ταμία), και Ισαάκ Έλιέζερ, Ραούλ Φρανσές και Ισαάκ Κωστής (σύμβουλοι).

τεχνική μπορεῖ νά άποδοθεῖ στόν Simche Janver, δ όποιος έζησε και έργαστηκε στήν Ιερουσαλήμ, ώς τεχνίτης, μέχρι τό θάνατό του, τό 1910.

Ο Simche Janver γεννήθηκε στό Grodno τής Λιθουανίας τό 1846 και ήταν δ γιός τοῦ ραββίνου Abraham Shatz Diskin πού μετακόμισε στήν Ιερουσαλήμ, τό 1853. Μετά τήν άφιξή του δ ραββίνος Abraham έγινε Χαζάν τής περίφημης Συναγωγῆς Hurvah και έπισης ίδρυσε ένα δρφανοτροφείο τό 1880 πού δονομάστηκε «Όρφανοτροφείο Diskin» και ένα ιδιωτικό θρησκευτικό σχολείο «Heder».

Η δεύτερη γυναίκα του (ή μητριά τοῦ Simche) ήταν ή κόρη τής Rachel Rassye, πού πήγε σ' ένα μεγάλο σχολείο γιά κορίτσια στήν Ιερουσαλήμ, δπου οι νεαρές Εβραϊες μάθαιναν νά διαβάζουν και νά γράφουν καθώς έπισης και νά ράβουν και νά κεντούν. Τό 1875 δ Sir Moses Montefiore έπισκέφθηκε αύτό τό σχολείο και άναφέρει τήν κυρία Bellah Janver πού ήταν μᾶλλον ή γυναίκα ή ή κουνιάδα τοῦ Simche Janver.

Ο Simche δέν άκολούθησε τό έπαγγελμα τοῦ πατέρα του, τοῦ Abraham. Διάλεξε τό έπαγγελμα τοῦ τεχνίτη. Υπάρχει μάλιστα μιά παράδοση κατά τήν δποία δ Simche ζωγράφισε μιά μεγάλη τοιχογραφία στή Συναγωγή Hurvah, πού καταστράφηκε κατά τόν πόλεμο τής Ανεξαρτησίας. Ο Simche ήταν πασίγνωστος σάν κατασκευαστής λαμπῶν γιά τό Χανουκά και κύπελλα γιά τό Κιντούς χαραγμένα άπό μαύρη πέτρα τής Βηθλεέμ. Έχαραξε ώραιότατα Aronim γιά τό Σέφερ Τορά. Ένα ώραιο ζευγάρι λιονταριών σκαλισμένο άπό πέτρα και πού ζώζεται στήν Ιερουσαλήμ άποδίδεται σ' αύτόν. Αύτα τά λιοντάρια φτιάχθηκαν γιά

Τά Θέματα που άπησχόλησαν τή διοίκησι τοῦ Παγκοσμίου Έβραικοῦ Συνεδρίου

- Ή θέση τῶν Έβραιών στόν κόσμο
- Άντισημιτικές ένέργειες κ.ἄ.

Τόν περασμένο Μάιο συνήλθε στήν Herjliya ('Ισραήλ) τό κυβερνῶν σῶμα τοῦ Παγκοσμίου Έβραικοῦ Συνεδρίου. Ή σύνοδος συνέπεσε μέ τά έγκαινια τοῦ μουσείου Beth Hatefu tsot. γιά τό δοποίο έδημοσιεύθη ἄρθρο στά «Χρονικά» τοῦ 'Ιουνίου 1977).

Άπο τήν 'Ελλάδα έκλεγμένο μέλος τῆς διοικήσεως τοῦ Π.Ε.Σ. είναι δ. κ. Ίωσήφ Λόβιγγερ.

Τά τρία κύρια θέματα που άπησχόλησαν τήν σύνοδο ἦταν:

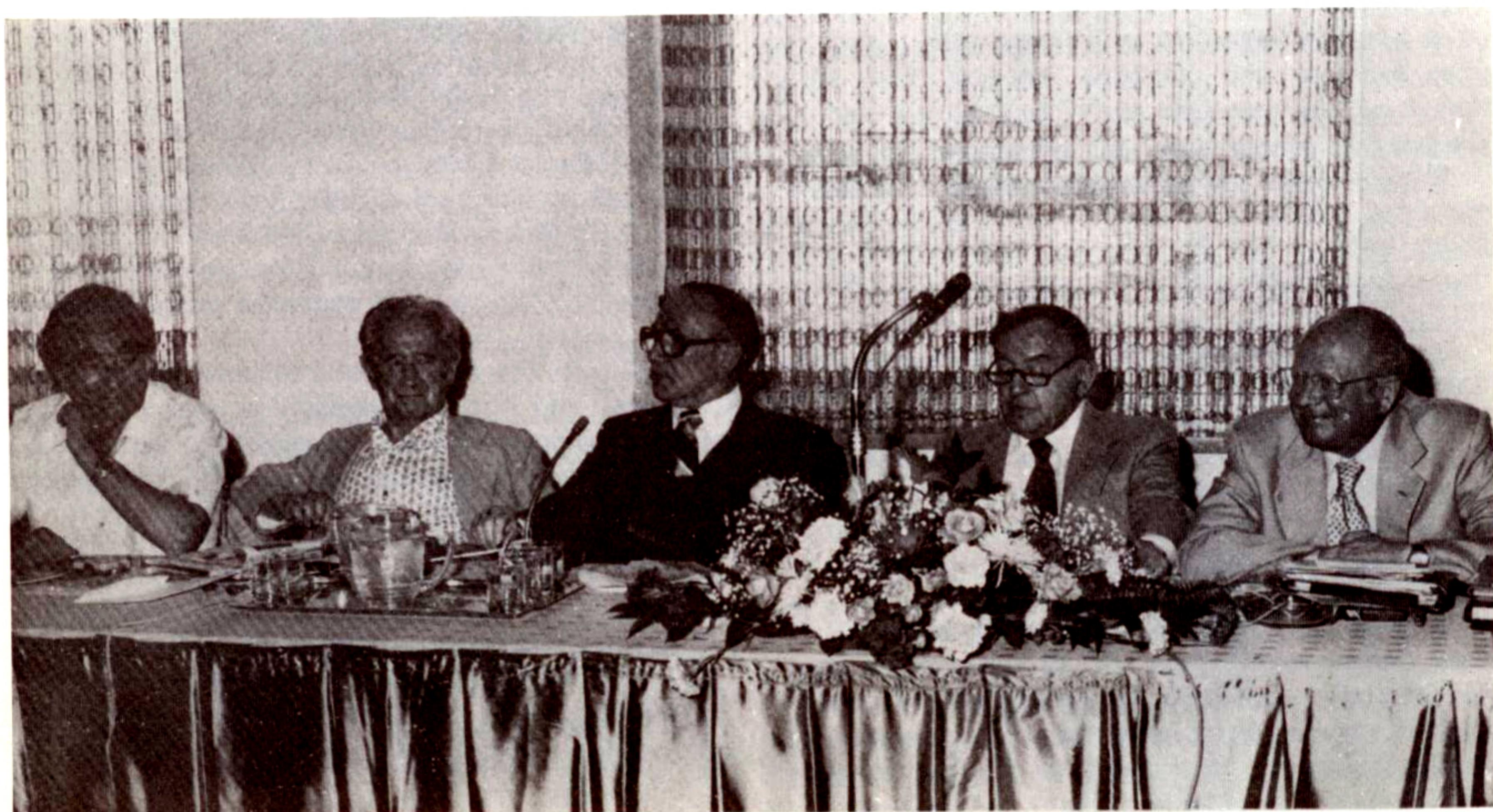
- ⓐ Ή θέση τῶν Έβραιών στή Σοβιετική Ένωση.
- ⓑ Οι άντισημιτικές ένέργειες καί
- ⓒ Η κατάσταση στή Μέση Ανατολή καί στή Λατινική Αμερική.

'Εκδόθηκαν ψηφίσματα γιά τό 'Ισραήλ (μέ τή συμπλήρωση 30 χρόνων ἀπό τήν ἀνεξαρτησία του), γιά τίς προμήθειες δπλων πού στέλνονται στίς ἀραβικές χῶρες, γιά τό σοβιετικό Έβραισμό καί τήν ἔξελιξη τοῦ προβλήματος μετά τή συνδιάσκεψη τοῦ Βελιγραδίου γιά τήν έφαρμογή τῆς τελικῆς πράξεως τοῦ 'Ελσίνκι, γιά τήν άσφαλεια καί τή συνεργασία στήν Εύρωπη, γιά νά έπιτραπεῖ στούς Έβραιίους νά φύγουν ἀπό τή Συρία, σέ έφαρμογή τῶν ἀρχῶν περί ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, γιά τήν καταπολέμηση τῆς διεθνούς τρομοκρατίας, γιά νά ένταθεῖ ή νομική καταδίωξη τῶν υπόπτων ναζί έγκληματιῶν πολέμου καί τῶν νεοναζιστικῶν δργανώσεων, γιά τήν είρήνη καί τόν ἀφοπλισμό, γιά τήν ἀπόφαση τοῦ Π.Ε.Σ. νά μή συμμετάσχει στήν παγκόσμια συνδιάσκεψη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ ρατσισμοῦ, γιά τόν Έβραισμό τῆς Ν. Αφρικῆς καί τήν προσπάθειά του γιά τή διατήρηση τῶν θρησκευτικῶν καί πολιτικῶν δικαιωμάτων του καί τή θέση του κατά τῶν διακρίσεων ράτσας ή χρώματος.

Πραγματοποιήθηκαν συσκέψεις τῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν ὅπως:

ⓐ Έπιτροπῆς διεθνῶν υποθέσεων: Θέματα μέ τά δοποία άπασχολήθηκε ή Έπιτροπή αύτή είναι τά γεγονότα στήν Πολωνία μετά τόν β' παγκόσμιο πόλεμο, δ 'Έβραισμός στήν Ινδίες, ή κατάσταση στήν Ιταλία, ή διεθνής τρομοκρατία, ή κατάσταση στή Λατινική

Άπο τή συνάντηση τοῦ Κυβερνῶντος Σώματος τοῦ Π.Ε.Σ. Διακρίνονται ἀπό ἀριστερά δ. κ. Λεών Ντούλζιν, πρόεδρος τῆς Παγκοσμίου Σιωνιστικῆς Όργανώσεως καί τοῦ Κυβερνῶντος Σώματος τοῦ Π.Ε.Σ., δ. Δρ. Ναχούμ Γκόλντμαν, πρώην πρόεδρος τοῦ Π.Ε.Σ., δ. κ. Φιλίπ Μ. Κλούτσνικ, πρόεδρος τοῦ Π.Ε.Σ., δ. λόρδος Φίσερ τοῦ Κάμπντεν, πρόεδρος τοῦ Διευθύνοντος Συμβουλίου τοῦ Π.Ε.Σ. καί δ. Δρ. Γκέρχαρτ Μ. Ρίγκνερ, γενικός γραμματέας τοῦ Π.Ε.Σ.

‘Αμερική (‘Αργεντινή) καί Ν. Αφρική, ή έπέκταση τῶν δραστηριοτήτων τοῦ τρίτου κόσμου, ή Εύρωπαική Οίκονομική Κοινότητα, τό άραβικό μποϊκοτάζ.

β) Μορφωτικῆς Ἐπιτροπῆς: δημοσιεύεται σε πολλές γλώσσες πάνω στή δημιουργικότητα τοῦ ἔβραικοῦ λαοῦ στή διάρκεια τοῦ ‘Ολοκαυτώματος, παρά τίς φοβερές συνθῆκες πού ἐπικρατοῦσαν ἐκείνη τήν ἐποχήν. Ακόμη νά ἔγγυηθῇ τό Π.Ε.Σ. γιά τήν ἐπόπειση τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ «γίντις» σέ δλα τά ἐπίπεδα τῆς ἔβραικῆς ἐκπαιδεύσεως, στή Διασπορά καί τό Ισραήλ. Νά δοθοῦν οἱ οίκονομικές δυνατότητες γιά τήν ἔκδοση ἐνός περιοδικοῦ ύψηλῆς ποιότητος στά Ισπανικά, πού θά τό ἐκδώσει τό γραφεῖο τοῦ Π.Ε.Σ. στή Λατινική Αμερική.

Ίδιαίτερη σημασία καί προτεραιότητα δόθηκε στό θέμα τῆς ἐνίσχυσης τῆς ἔβραικῆς «ταυτότητας».

γ) Οργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς: πού ἔξετασε καί μελέτησε διάφορα θέματα, θεωρώντας ἀπαραίτητη τή διοργάνωση συναντήσεων ἐπί διεθνοῦς, ἔθνικοῦ ή περιφερειακοῦ ἐπιπέδου, δημοσιεύεται σε πολλές σχολείων, πού συμμετέχουν σέ ἕνα καινούργιο καί ἄκρως ἐπιτυχές ἐκπαιδευτικό πρόγραμμα γιά τό ‘Ολοκαύτωμα, πού πρόσφατα ἔγκαινιάσθηκε στό Τορόντο, ἀπό τήν Έθνική Ἐπιτροπή τοῦ Καναδικοῦ ἔβραικοῦ Συνεδρίου.

δ) Ἐπιτροπῆς γιά τίς μικρές Κοινότητες: ἔξετάστηκαν οἱ βασικές δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζουν οἱ μικρές Κοινότητες καί εἶναι κοινές γιά δλες - ἔλλειψη ἀνθρώπινου δυναμικοῦ, δυσκολία νά βρεθοῦν καί νά διατηρηθοῦν ἡγέτες πού θά δουλέψουν μέ ἐπαγγελματικό χαρακτήρα, ἀπομόνωση καί πρόβλημα νά κρατηθοῦν μέσα στό κύριο ἐξελικτικό πνεῦμα τοῦ ‘Εβραισμοῦ. Ή ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων αὐτῶν εἶναι διαφορετική, ἀνάλογα μέ τίς χῶρες: ἀλλη εἶναι γιά τίς εύρωπαικές χῶρες, πού εἶναι κάπως εύκολώτερο νά βοηθηθοῦν ἀπό τό Π.Ε.Σ. δημοσιεύεται στά Λατινοαμερικανικές, πού μποροῦν νά ἐνισχυθοῦν ἀπό τό κεντρικό γραφεῖο τοῦ Π.Ε.Σ. πού βρίσκεται στό Μπουένος ‘Αϊρες, ἀλλη γιά τίς ἀφρικανικές καί τίς ἀσιατικές χῶρες. Ή συνδρομή καί τῶν παγκόσμιων ἔβραικῶν δργανώσεων (Μπενέ - Μπερίτ, Παγκόσμια Σιωνιστική Οργάνωση κ.λ.π.) εἶναι πολύ σημαντική γιά τή βοήθεια πού μπορεῖ νά δοθεῖ στίς μικρές Κοινότητες.

Κατατοπιστικά στοιχεῖα γιά τά «Χρονικά» τοῦ Κ.Ι.Σ.

- ◆ Τά ἐνυπόγραφα ἀρθρα δεσμεύουν μόνο τόν συγγραφέα, τίς ἀπόψεις τοῦ δποίου ἀπηχοῦν.
- ◆ Η γλῶσσα τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἐλεύθερη, ἀνάλογα μέ τήν προτίμηση τοῦ συγγραφέως τοῦ κάθε κειμένου.
- ◆ Τά «Χρονικά» τοῦ Κ.Ι.Σ. κυκλοφοροῦν στίς 16 κάθε μηνός. Η διληγούμενη πρέπει νά στέλνεται στά Γραφεῖα τοῦ Κ.Ι.Σ. μέχρι τίς 30 τοῦ προηγουμένου μηνός.
- ◆ Ἐπιτρέπεται ἐλεύθερα ή ἀναδημοσίευση τῶν ἀρθρων, ἀρκεῖ νά ἀναφέρεται η πηγή.

Nέα ἀπό τόν παγκόσμιο Ἐβραϊσμό

Διδασκαλία τοῦ ‘Ολοκαυτώματος στόν Καναδᾶ

Οι ἐπιζήσαντες τῶν ναζιστικῶν στρατοπέδων ἀπαντοῦν σέ μερικές «καυτές» ἐρωτήσεις τῶν νεαρῶν μαθητῶν, Καθολικῶν καί Προτεσταντικῶν δημοσίων σχολείων, πού συμμετέχουν σέ ἕνα καινούργιο καί ἄκρως ἐπιτυχές ἐκπαιδευτικό πρόγραμμα γιά τό ‘Ολοκαύτωμα, πού πρόσφατα ἔγκαινιάσθηκε στό Τορόντο, ἀπό τήν Έθνική Ἐπιτροπή τοῦ Καναδικοῦ ἔβραικοῦ Συνεδρίου.

Παρόλο δτι ή ‘Επιτροπή γιά τή Διδασκαλία τοῦ ‘Ολοκαυτώματος εἶχε καί στό παρελθόν δργανώσει διαφόρου περιεχομένου ἐκδηλώσεις στά δημόσια σχολεῖα, ἔφέτος γιά πρώτη φορά ἐκδόθηκε ἕνα δοκιληρωμένο ἔγχειριδιο γύρω ἀπό τό θέμα τοῦ ‘Ολοκαύτωματος. Ο κύκλος τῶν μαθημάτων, πού θά διαρκέσουν ἔξι ἔβδομάδες, εἶναι προσαρμοσμένος γιά μαθητές τῶν μεγαλυτέρων τάξεων τοῦ γυμνασίου. Τό ἔγχειριδιο - δδηγός καθοδηγεῖ τούς καθηγητές στά θέματα μέ τά δποία πρέπει νά ἀσχοληθοῦν καί τούς ἐνημερώνει γύρω ἀπό τή σχετική βιβλιογραφία πού ύπαρχει.

E. FISCHER: «Ο ἀντισημιτισμός εἶναι ἐπιστροφή στή βαρβαρότητα»

‘Ο Ernst Fischer εἶναι ἔνας Αύστριακός πολιτικός καί διανοούμενος (σοσιαλιστής, πού ἀργότερα προσεχώρησε στόν κομμουνισμό, γιά νά γίνη μετά ἀνέξαρτητος).

‘Από τό βιογραφικό βιβλίο του «Erinnerungen und Reflexionen», πού κυκλοφόρησε ἔλληνικά μέ τόν τίτλο «Τό σοσιαλιστικό δνειρο - Άναμνήσεις καί στοχασμοί», μεταφέρουμε μερικές σκέψεις του γιά τούς ‘Εβραίους:

«‘Από τή στάση ἀπέναντι στούς ‘Εβραίους μπορεῖ νά μετρηθεῖ ὁ βαθμός τοῦ πολιτισμοῦ μιᾶς κοινωνίας. Ο ἀντισημιτισμός εἶναι ἐπιστροφή στή βαρβαρότητα. Όποιοδήποτε σύστημα καταδιώκει τούς ‘Εβραίους, μέ ὅποιαδήποτε πρόφαση, χάνει τό δικαίωμα νά θεωρεῖται προοδευτικό. Ήμουν καί εἶμαι πεπεισμένος γιά αύτό». (Έλλην. έκδοσις, σελ. 498).

Οι κατασκηνώσεις τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης

Πλούσιο καί γεμάτο ἀπό διάφορες δραστηριότητες ἦταν τό ήμερήσιο πρόγραμμα τῆς Κατασκηνώσεως τῆς Ισραηλιτικῆς Κοινότητος Θ/νίκης στήν Πλάκα Λιτοχώρου. Ζωηρό καί μέ πολλές ἐκδηλώσεις ἦταν τό πρόγραμμα, ἀφοῦ τά στελέχη εἶχαν τήν καλωσύνη νά ἔργασθοῦν μέ τέτοιο ζῆλο ώστε νά δίνουν πολλές χαρές στούς κατασκηνωτάς μέ τά πολλά ἐρεθίσματα πού ἔδεναν τά παιδιά μεταξύ τους.

Μέσα στήν κατασκήνωση βασίλευε ἡ χαρά καί ἡ διάθεση γιά μάθηση καί ψυχαγωγία πού συνδυαζόντουσαν μέ τήν πειθαρχημένη ζωή. Οι ἀθλητικές δραστηριότητες, ἡ ψυχαγωγία, ἡ χειροτεχνία, τά ήμερήσια μαθήματα καί τό καλό φαγητό δημιούργησαν μιά εύχαριστη ἀτμόσφαιρα στήν κατασκήνωση ἐπί 20 ἡμέρες. "Ἄς τίς πάρουμε μία - μία μέ τήν σειρά.

Α': Κάθε πρωί μετά τήν ἐπιθεώρηση γινόντουσαν ὅμαδικές συγκεντρώσεις ὅπου ἐλάμβανον μέρος τά παιδιά σέ παιδαγωγικές συζητήσεις καί γενικότερα μάθαιναν τήν ἑβραϊκή ιστορία.

Β': Στήν χειροτεχνία ύπηρχε μεγάλη συμμετοχή ἀπό μικρῆς κυρίως ήλικιας παιδιά ὅπως ὁ μικρός «καλλιτέχνης» Β. Κοέν, ὁ ὅποιος κέρδισε τό χρυσό μετάλλιο μέ τά θαυμάσια ἔργα του πού θά τά ζήλευε καί ἔνας ἐπαγγελματίας. Ὁπωσδήποτε καί τά ἔργα τῶν ἄλλων παιδιῶν ἦταν θαυμάσια, ἀφοῦ ὅμορφηναν τήν ἔκθεση ἔργων χειροτεχνίας. Καθημερινῶς μέ τήν ἐπίβλεψη τῶν ὅμαδαρχῶν ἀσχολήθηκαν οἱ κατασκηνωτάι μέ τήν χειροτεχνία ἐπιδεικνύοντας τίς ίκανότη-

τές τους. Ἰδιαίτερη ἦταν ἡ προετοιμασία τῶν παιδιῶν γιά τήν ἐπιθεώρηση, ὅλοι οἱ κατασκηνωτάι μέ ζῆλο δούλευαν νά παρουσιάσουν τήν σκηνή τους ὅσο γίνεται πιό τέλεια γιά νά κερδίσουν τούς περισσότερους βαθμούς καί φυσικά τό χρυσό μετάλλιο.

Γ': Ἀγῶνες ἀνωμάλου δρόμου. Ἡ πρώτη ἀθλητική ἐκδήλωση πού ἔγινε ἦταν ὁ δρόμος ἐπί ἀνωμάλου ἐδάφους καί οἱ ἀγῶνες στίβου. Ἡ συμμετοχή ἦταν ἰκανοποιητική καί ἀναδείχθηκαν πολλοί νικητές κατά κατηγορίες. Στόν στίβο ἔγιναν δρισμένα ἀγωνίσματα λόγω τῶν συνθηκῶν χώρου.

Δ': Κολύμβηση: Ἄφοῦ ἐπί δύο ἑβδομάδες ἔγινε προπονητική κολύμβηση, ἔγιναν τήν τελευταία ἑβδομάδα μέ μεγάλη συμμετοχή παιδιῶν καί μέ ἐπιτυχία οἱ ἀγῶνες κολυμβήσεως κατά κατηγορίες καί ἡλικίες. Οι ἐπιδόσεις τῶν παιδιῶν ἦταν θαυμάσιες ἀφοῦ ὅπως εἴπαμε ἡ συμμετοχή ἦταν μεγάλη καί ὁ ζῆλος μεγάλος γιά τήν ἀπόκτηση χρυσοῦ μεταλλίου.

Ε': Αθλοπαιδίες: Κατά τήν διάρκεια τῆς λειτουργίας τῶν κατασκηνώσεων ἔγιναν προπονήσεις καλαθοσφαιρήσεως, πετοσφαιρήσεως καί χειροσφαιρήσεως γιά τήν καλύτερη προετοιμασία τῶν ὅμαδων.

Ἐν τῷ μεταξύ, κατά τήν διάρκεια τῆς κατασκηνωτικῆς ζωῆς ἔγιναν καί πολλές φιλικές συναντήσεις μπάσκετ μεταξύ κατασκηνώσεως καί Γιουγκοσλάβων ὅπου οἱ ὅμαδάρχες πάλευαν μέ φιλότιμο νά ἐπικρατήσουν ἀλλά δέν τά κατάφεραν νά ξεπεράσουν τό ύψος καί τήν ἴδιαίτερη ίκανότητα τῶν Γιουγκοσλάβων οἱ ὅποιοι φαινόταν ὅτι ἀνῆκαν σέ μεγάλα σωματεῖα τῆς πατρίδος τους. Τοῦ χρόνου καλύτερα.

Στ': Χειρόσφαιρα. Ἐντυπωσιακός καί γεμάτος ἀγωνιστικότητα ἦταν ὁ ἀγώνας χάντ μπόλλ μεταξύ δύο ὅμαδων ἀγοριών μικρᾶς ἡλικίας.

Ζ': Σκάκι, πίγκ - πόγκ: Παράλληλα ἔγιναν καί τά πρωταθλήματα σκάκι καί πίγκ - πόγκ, ὅπου καί ἐκεῖ οἱ κατασκηνωτές ἔδειξαν τίς ίκανότητές τους προσφέροντας συναρπαστικούς ἀγῶνες.

Μεγάλη ἐπιτυχία εἶχαν τά ψυχαγωγικά παιχνίδια πού ὄργανωναν μέ κέφι καί ἀπεριόριστη διάθεση οἱ ἑβραιοδιάσκαλοι κάθε βράδυ καί τά ἐνδιαφέροντα τῶν παιδιῶν ἄλλαζαν μέ τήν ποικιλία τῶν ἐρεθισμάτων.

◆ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 23

31ο Πληροφοριακόν Δελτίο δημοσιευμάτων τοῦ τύπου

Τό παρόν Δελτίο καλύπτει τά δημοσιεύματα ἐνός δλοκλήρου τριμήνου καί ως ἐκ τούτου περιλαμβάνει μόνο τά κυριώτερα.

Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΑΖΙΣΤΙΚΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ

Έξακολουθεῖ νά δίνει διεθνῶς δείγματα ἡ προσπάθεια ἀναγεννήσεως τῆς ναζιστικῆς ιδεολογίας:

→ Στή συνοικία «Σκόκι» τοῦ Σικάγου οἱ ναζιστές πού δροῦν στήν Ἀμερική πῆραν ἄδεια νά παρελάσουν μέ βηματισμό τῆς χήνας, σβάστικες καί τεράστια πορτραϊτα τοῦ Φύρερ. Ὁπως γράφει ἡ «Αύγή»: «Τήν ἄδεια γιά τήν προκλητική αὐτή ἔκδήλωση – σὲ μιά συνοικία δπου ζοῦν πολλές χιλιάδες Ἐβραῖοι, πού ἐπέζησαν τῶν στρατοπέδων συγκεντρώσεως τῶν ναζί – τήν ἔδωσε τό ἀνώτατο δικαστήριο τοῦ Σικάγου μέ τό σκεπτικό δτι ... Ισχύει γιά δλους τό νόμιμο δικαίωμα τοῦ συναθροίζεσθαι (!) ματαιώνοντας ἔτσι προηγούμενη ἀπαγορευτική ἀπόφαση ἀνωτέρου δικαστηρίου.

Ἡ ἀπόφαση αὐτή δπως εἶναι ἐπόμενο, ξεσήκωσε ἀλυσιδωτές ἀντιδράσεις ἀπό μέρους δλων δσων ὑπόφεραν ἀπό τήν χιτλερική κτηνωδία, ἀλλά καί ἀπό μέρους χιλιάδων ἀλλων πολιτῶν τοῦ Σικάγου, ἀποφασισμένων «νά φράξουν τόν δρόμο στά νεοφασιστικά ἔκτοπλάσματα».

→ Κατά τήν ἔκδήλωση ἔπεσαν βροχή ἀπό αύγα ἐναντίον τῶν νεοναζιστῶν κι ἔγιναν πολλές ἔκδηλώσεις ἀποδοκιμασίας. («Ἀπογευματινή» 26/6/78).

→ Τό «Βῆμα» (18/6) γράφει δτι «Ο ἔξτρεμισμός ἀναδύεται σέ είδικά στρατιωτικά πανεπιστήμια τῆς Βόννης, πού θεωροῦνται δτι δέν εἶναι δ κατάλληλος χῶρος γιά μαθήματα Δημοκρατίας». Στό μεταξύ ἡ Δυτική Γερμανία προτίθεται νά παραγράψει τά ἐγκλήματα τῶν ναζί ἀπό τήν 1η Ιανουαρίου 1980. Συνεπῶς, μετά τήν ἡμερομηνία αὐτή κανείς δέν θά μπορεῖ, στή χώρα αὐτή, νά τιμωρηθεῖ πιά γιά ἐγκλήματα πολέμου.

→ Η 7ωρη ταινία γιά τόν Χίτλερ (πού χρηματοδοτήθηκε ἀπό τό Μπί Μπί Σί, τό Γαλλικό Ίνστιτούτο Ὀπτικοακουστικῆς καί ἀπό δύο γερμανικές ἐταιρίες) ὑπενθυμίζει τό σχόδλιο πού εἶχε κάνει κάποτε δ Τόμας Μάν: «Τελικά εἶναι κολακευτικό νά χαρακτηρίζει κανείς τό ναζιστικό καθεστώς σάν διαβολικό: τοῦ προσδίδει, ἔστω καί ἔτσι, μιά ἀρνητική ἀξία». («Βραδυνή», 16/6).

→ Κύμα ἀπό διαμαρτυρίες ξεσηκώνει στή Δ. Γερμανία ἡ προκλητική δραστηριότητα τῶν νεοναζί τούς τελευταίους μῆνες. Χιλιάδες πολίτες λαμβάνουν μέρος στίς διαμαρτυρίες πού γίνονται μέ σύνθημα «Ποτέ πιά Θάλαμος δερίων στό Νταχάου». («Αύγη», 24/6)).

→ Ο «Ἐλληνικός Βορρᾶς» (29/6) γράφει δτι ἡ δραστηριότης τῶν συγχρόνων νεοναζιστικῶν δργανώσεων στή Δ.

Γερμανία ἀνησυχεῖ σοβαρά, παρ' ὅλο δτι οἱ ἐπίσημες ὑπηρεσίες ὑποστηρίζουν δτι δέν ὑπάρχει κανένας κίνδυνος ἀναβιώσεως τοῦ φασισμοῦ (9/7).

→ Στό μεταξύ ἡ Εισαγγελία τῆς Κολωνίας διετύπωσε ἐναντίον τοῦ Κούρτ Λίτσκα, πρώην ἀρχηγοῦ τῆς Γκεστάπο στό Παρίσι, κατηγορία συμμετοχῆς σέ 33.000 δολοφονίες. Ο Λίτσκα, 68 ἔτῶν, εἶχε καταδικασθῆ ἐρήμην ἀπό γαλλικό δικαστήριο σέ ἰσδβια δεσμά καί ζῆ σήμερα στήν Κολωνία (Ἐφημερίδες, 23/7).

→ Ἐκδήλωσις ἔγινε στό Ἀμβοῦργο, δπου παλαιοί καί νέοι Ναζί ζήτησαν «Δικαιοσύνη γιά τόν Χίτλερ» («Βραδυνή», 24/7). Μέ τήν εύκαιρια αὐτή ἀναφέρεται δτι σύμφωνα μέ τά ἐπίσημα στοιχεῖα τῆς Κυβερνήσεως τῆς Βόννης δ ἀριθμός τῶν μελῶν τῶν 83 νεοναζιστικῶν δργανώσεων, στή Δ. Γερμανία, ἔφτασε κατά τό 1977 σέ 18.000 ἄτομα («Καθημερινή», 26/7).

→ Στό «Βῆμα» (5/8) ἀναδημοσιεύεται δρθρο ἀπό τήν ἀγγλική ἐφημερίδα «Observer» δτι οἱ νεοναζιστές προσελκύουν πολλούς νέους. Κατά 300% αὔξηθηκε δ ἀριθμός τους σέ δυό χρόνια!

→ «Τό φάντασμα τοῦ Χίτλερ ξαναγυρίζει στή Γερμανία» γράφουν τά «Πολιτικά Θέματα» (12/8) μέ ἀφορμή τήν χονδροειδή, προσπάθεια τοῦ Ἀγγλου ιστορικοῦ Ἰρβινγκ νά παρουσιάσει τόν Χίτλερ σάν ... ἀθωο!

→ Η «Μακεδονία» (13/8) σημειώνει κι αὐτή δτι «δ Ναζισμός σήκωσε κεφάλι καί γίνεται ἐπικίνδυνος».

«Βήμα»

Σέ αρθρο του μέ τίτλο «Οίκουμενικός Πολιτισμός» ό κ. Εύ. Παπανούτσος, μιλώντας γιά τόν «μεγάλο ιστορικό λαό, τόν έβραικό» παρατηρεῖ ότι «Οι Έβραιοι ξεχώριζαν ριζικά τή φυλή τους άπο όλες τίς άλλες, άπο τούς «γκόγιμ», τούς έθνικούς, μέ τήν πεποίθηση ότι μόνο στό Ίσραήλ άποκαλύφθηκε ό άληθινός Θεός, καί μόνο τό Ίσραήλ έκανε ό Θεός αύτός περιούσιο, έκλεκτό καί προνομιούχο λαό του. (Γιά τούτο ή ίουδαική είναι ή μόνη θρησκεία πού δέν άσκει προσηλυτισμό, γιά νά προσεταιρισθεῖ έτερόδοξους)» (4/66).

«Άκροπολις»

Στό άναγνωσμά της «Μ. Μπόρμπαν: 'Η «Σφίγγα» τοῦ Γ' Ράιχ», γράφει γιά τό θέμα τῶν Έβραιών, ότι: «"Ηδη πρό ένός καί πλέον έτους, τήν 12η Μαΐου 1942, είχαν έκτελεσθή μέ άέρια στό Αουσβίτς 1.500 Έβραιοι – είναι ή πρώτη άκριβως χρονολογουμένη μαζική έξόντωσι Έβραιών. Τόν Απρίλιο τοῦ 1943 συγκέντρωσε ό Χίμμλερ στατιστικά στοιχεία «Περί τῆς τελικής λύσεως τοῦ προβλήματος τῶν Έβραιών στήν Εύρώπη». Γιά νά γίνη δυνατόν νά ύποβληθῇ ή στατιστική αύτή στόν Χίτλερ, έζήτησε ό Μπόρμπαν, νά άποφευχθοῦν στήν έργασία αύτή λέξεις «έξόντωσι» ή «είδική μεταχείρησι». Ο Χίμμλερ ύπακουσε άμεσως καί προέβη στίς άναγκαιες διορθώσεις. Σύμφωνα μέ τήν στατιστική καί μέχρι τῆς ήμερομηνίας πού έφερε, είχαν μεταφερθεῖ στήν Άνατολή 1.45 έκατομμύριο Έβραιοι καί έξ αύτῶν «ένεκλείσθησαν» σέ στρατόπεδα συγκεντρώσεως 1.27 έκατομμύριο, ένας άποδεκτός γιά τά «λεπτά αισθήματα» τοῦ Χίτλερ χαρακτηρισμός γιά τίς μαζικές δολοφονίες. Ο άριθμός αύτός δημοσιεύτηκε μόνο μιά ένδιάμεση καταμέτρησι. Οι μηχανές τοῦ θανάτου έργαζοντο έπι 24ώρου βάσεως. Μετά άπο τρεις μηνες ό Μπόρμπαν άπέστειλε «κατ' έντολήν τοῦ Χίτλερ» μιά μυστική διαταγή σέ όλα τά άνωτατα στελέχη τοῦ κόμματος, γιά τό τί θά πρέπει νά λέγεται στόν γερμανικό λαό, πού είχε άρχισει νά άπορη μέ τήν συνεχή έξαφάνιση τῶν Έβραιών. Στήν διαταγή αύτή άνεφερε: «Σέ περίπτωσι δημοσίων δηλώσεων άναφορικά μέ τό θέμα τῶν Έβραιών θά πρέπει νά άποφεύγεται κάθε άναφορά σέ μιά μελλοντική λύσι. Μπορεῖ δημοσιεύσεις ότι οι Έβραιοι θά χρησιμοποιηθοῦν μαζικά σέ άντιστοιχες έργασίες» (23/6).

«Νέα»

Παρουσίασις τοῦ Σ. Βάιζενταλ πού άφιέρωσε τή ζωή του στήν άνακάλυψι καί τιμωρία τῶν δημίων τῶν στρατοπέδων συγκεντρώσεως. Ο ίδιος τονίζει ότι «δέν είμαι τιμωρός. Είμαι ένας άνθρωπος πού πνίγεται άπό άγωνία γιά νά δείξω τό άληθινό πρόσωπο τοῦ ναζισμού» (30/6). (Άναδημοσίευσις «Ημερήσιος Κήρυξ» Πατρών 12. 7. 1978).

«Θεσσαλονίκη»

Μέ τήν εύκαιρία τῶν άγωνων τοῦ Παγκοσμίου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου τοῦ 1978 άναδημοσιεύει άπό τήν γαλλική «Μόντ» αρθρο γιά τή χρησιμοποίησι διεθνών άθλητικῶν συγκεντρώσεων γιά πολιτικούς σκοπούς. Μεταξύ άλλων, λοιπόν, άναφέρει: «Στούς Όλυμπιακούς Άγωνες τοῦ Βερολίνου ό Χίτλερ έκανε μιά ναζιστική τελετουργία πού προσφέρθηκε σέ μιά διεθνή κοινή γνώμη πού μπορούσε νά δεχθεῖ τό άπαράδεκτο. Ο γραμματέας τῆς Αμερικανικής Όλυμπιακής Επιτροπῆς Φρέντερικ Ράμπιεν δήλωσε πρίν άπο τούς άγωνες: «Οι Γερμανοί δέν έκαναν διάκριση σέ βάρος τῶν Έβραιών στούς προκριματικούς. Οι Έβραιοι άποκλείστηκαν γιατί δέν ήταν άρκετά καλοί, γιατί δέν ύπάρχουν ούτε δέκα Έβραιοι στόν κόσμο πού νά είναι δημοπρατηθεῖσαν έπιπέδου». Καί δέκατης Μπεγιέ ντέ Λά Τούρ, πρόεδρος τῆς Διεθνούς Όλυμπιακής Επιτροπῆς, δήλωσε μετά άπο συνάντηση πού είχε μέ τόν ίδιο τόν Χίτλερ, ότι ό δικτάτορας πού ξεσκέπασε τό «ψεύδος» τῶν έπιχειρημάτων πού χρησιμοποιήθηκαν άπό τούς δημόσιους τοῦ Μπούκοτάζ. «Ολα έγιναν σάν, οι άντισημιτικοί νόμοι τῆς Νυρεμβέργης, πού ψηφίστηκαν στά 1935, νά μή φανέρωνταν τήν «τελική λύση» πού ήθελαν οι ναζιστές...» (27/5).

«Έλευθερος Κόσμος»

Σέ αρθρο μέ τίτλο «200.000 Έβραιοι πού ζοῦν στή Ρωσία περιμένουν θεώρηση τής έξόδου του» γράφει ότι στήν Σοβιετική «Ενωσι ήπαρχουν τόσοι Έβραιοι όσοι καί στό Ίσραήλ, δηλαδή 3 έκατομμύρια άπο τά 19 πού είναι σέ διάλογο τόν κόσμο: 700.000 στήν Γαλλία, 500.000 στήν Μεγάλη Βρεταννία καί Αργεντινή, 300.000 στήν Νότιο Αφρική, 30.000 στήν Ιταλία καί στό Βέλγιο. Σήμερα μόνο 3 μέ 5000 Έβραιοι ζοῦν στήν Πολωνία, ένω πρό τοῦ πολέμου ή χώρα αύτή είχε 3 έκατομμύρια.

Γιά τήν έξοδο τῶν Έβραιών ύποστηρίζει ότι πρό 10ετίας είχε γίνει μιά μυστική

συμφωνία μεταξύ Κίσσινγκερ και Μπρέζνιεφ: οι ΗΠΑ νά δώσουν σιτάρι και ή Σοβ. "Ενωσι νά έπιτρέψει στους 'Εβραίους νά φύγουν. "Έτσι μπόρεσαν και ἔφυγαν 130.000 'Εβραϊοι, ένω τώρα προβάλλονται πάλι έμπόδια (8/7).

«Μακεδονία»

"Ερευνα γιά τήν Μάρτιν Μποῦμπερ, τόν μεγάλο 'Εβραϊο στοχαστή πού έπεδίωξε τήν άναγνηση τοῦ 'Εβραϊσμοῦ ἐκ τῶν ἔσω (3/8).

«Ἐλευθεροτυπία»

Σέ ἄρθρο τοῦ κ. Ἀνδρ. Φραγκιᾶ γιά τόν «Τουρκικό σωβινισμό και τήν 'Ιστορία» γράφει ὅτι μετά τήν κατάρρευσι τῆς Ὁθωμανικῆς Αύτοκρατορίας οι Τούρκοι στήν ἀπόγνωσί τους ἀπ' αὐτή τήν συρρίκνωση και ἐπηρεασμένοι ἀπό τό τραχύ κλῖμα τῆς μεγάλης στέππας τῆς ἐνδοχώρας τους, δέν διστάζουν νά ξεκινήσουν μιά σειρά ἀπό ἀληθινές γενοκτονίες. 'Εκατοντάδες χιλιάδες Ἀρμένιοι θά βροῦνται τραγικό θάνατο. Οι "Ελληνες, οι Κούρδοι, οι "Αραβες κλπ. Θά εἶναι τά μεγάλα θύματα σφαγῶν πού θά ἀκολουθήσουν. (8/8).

«Ρομάντζο»

Στό δημοσίευμα τοῦ κ. Γ. Β. Ἰωαννίδη γιά τά σκοτεινά χρόνια τῆς κατοχῆς δημοσιεύει στοιχεῖα μέ τίτλο «Οι ἀποστολές γενοκτονίας τῶν 'Εβραίων» γιά τό πῶς εἶχαν σχεδιάσει οἱ χιτλερικοί νά ἔξοντώσουν τούς 'Εβραίους πού ζοῦσαν στήν 'Ελλάδα (22/8).

«Καθημερινή»

Ο κ. Γ. Ἰωάννου σέ ἄρθρο του γιά «Τά κατεδαφιστέα τῆς Θεσσαλονίκης» ἀπό τούς πρόσφατους σεισμούς γράφει, μεταξύ ἄλλων: «Δίπλα στό «Ἀκρόπολις» και μέχρι τήν δόδο Πλάτωνος ἥτανε στή σειρά σπίτια μικρά και παμπάλαια, ὅπου μέχρι και τήν Κατοχή κατοικούσαν οίκογένειες 'Εβραίων. Αύτά, μέ τό ξενοδοχεῖο μαζί, σχημάτιζαν τήν βορεινή πλευρά τῆς πλατείας, πού σήμερα δονομάζεται «Μακεδονομάχων». Τά Σάββατα γριές 'Εβραίσσες, μέ τίς πατροπαράδοτες ἀτλαζένιες φορεσίές τῆς Καστίλλιας, στεκόντουσαν στίς ἔξωπορτες μέ σταυρωμένα τά χέρια, γιά νά περάσει ἡσυχα και ἀναμάρτητα ἡ ἁγια ἀργία. Τά σπίτια αὐτά ἀν δέν εἶχαν προλάβει νά κατεδαφίσουν οἱ ἐργολάβοι, θά τά κατεδάφιζαν τώρα δπωσδήποτε οἱ στρατιωτικές μπουλντόζες, σέ συνεργασία, βέβαια, μέ τούς πολιτικούς μηχανικούς και τούς ἄλλους σπουδαίους, πού δέν ξέρω τί νά πῶ, ἀλλά πολύ εὔκολα, προκειμένου γιά παλαιά σπίτια, σημειώνουν τήν ἔνδειξη «κατεδαφιστέον». Θαρρεῖς και τό θεωροῦν ὅλοι τους εύκαιρια νά ἔξωραίσουν τήν πόλη κατά τά γοῦστα τους και τά πρότυπά τους, ἀπαλλάσσοντάς την ἀπό τίς ἐνοχλητικές αὐτές παλιατσαρίες, πού πλαισιώνουν, και πολύ ταιριαχτά μάλιστα, τά βυζαντινά μνημεῖα και τούς χώρους τῆς παλιᾶς ζωῆς» (20/8).

ΠΕΡΙ ΙΣΡΑΗΛ

Τό πρόβλημα τῆς de iure ἀναγνωρίσεως τοῦ 'Ισραήλ

Σέ κυριακάτικο ἄρθρο του δέκδοτης τῆς «Ἀκροπόλεως» κ. Χρ. Φιλιππίδης ἔξετάζει μέ ιστορικά και νομικά ἐπιχειρήματα τό θέμα τῆς de iure ἀναγνωρίσεως τοῦ Κράτους τοῦ 'Ισραήλ ἀπό τήν 'Ελλάδα.

Τό ἄρθρο καταλήγει ὡς ἔξῆς: «Τό γεγονός εἶναι, πῶς ἡ Ἑλληνική πολιτική, σέ ἔνα τόσο ζωτικό θέμα, μένει ἀμετάβλητη, ἐδῶ και 30 χρόνια. Χρειάζεται κάποια προσαρμογή; Σύμφωνα μέ τήν γνώμη πολλῶν ἐπιστημόνων, ὑπῆρχε κράτος, ἐν γενέσει, τοῦ 'Ισραήλ, ἀκόμη και κατά τήν δμαδική ἔξοδο τῶν 'Εβραίων, ἀπό τήν Αίγυπτο, πού περιγράφει,

τόσο ζωηρά, ἡ Παλαιά Διαθήκη. Πῶς δέν θά ἀναγνωρίσουμε — λένε — ρητά τήν ὑπαρξή του, τώρα πού τό χέρι τοῦ Δαυίδ ρυθμίζει, ούσιαστικά, τά στρατηγικά και πολιτικά πράγματα ἐνός μεγάλου μέρους τῆς Μέσης Ανατολῆς;

Κατά τά ἄλλα, ἡ de iure ἀναγνώριση, καθυστερεῖ — λέγεται — διότι πρόκειται νά συνδυασθεῖ, μέ κάποια ἀντιπαροχή ἐκ μέρους τοῦ 'Ισραήλ, ἡ δοία εἶναι ὑπό διαπραγμάτευση. Αύτό, δημως, εἶναι νόμιμο στήν διεθνῆ πρακτική». (9/7)

«Πολιτικά Θέματα»

Ἐνδιαφέρουσα συνέντευξι τοῦ κ. Μ. Καλφόγλου μέ τόν πρέσβυ τοῦ Ν. Γιαΐς γιά τά 30 χρόνια ἀπό τή σύσταση τοῦ Κράτους τοῦ 'Ισραήλ, πού εἶναι, «Τό ἀρχαιότερο κράτος μέ τό μικρότερο παρελθόν» (3/6).

«Ἐλεύθερος Κόσμος»

Ρεπορτάζ μέ θέμα τόν «Τσαχάλ» (πού στήν ἐβραϊκή γλῶσσα σημαίνει «δάμυν-

τικός στρατός της Γῆς τοῦ 'Ισραήλ'). Ή πραγματική δύναμις τοῦ «Τσαχάλ» στηρίζεται στήν ἀγάπη γιά τήν πατρίδα. Κάθε 'Ισραηλινός ἀφιερώνει μία μέρα τῆς ἑβδομάδος στό στρατό γιά νά προστατεύει «Αὐτή τή γῆ, πού εἶναι κληρονομιά μας. Μᾶς ἀνήκει. Μέ τήν σκέψι γι' αὐτήν μεγαλώσαμε καί τήν ἔχομε», ὅπως ἔλεγε ὁ Μπέν Γκουριόν (20/7).

«Καθημερινή»

Σέ ἄρθρο τοῦ Καθηγητοῦ κ. Εύστ. Λ. Μπουροδήμου γιά τήν «Αἰσθητική παραμόρφωση καί ἀλλοτρίωση τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου» ἀναφέρεται χαρακτηριστικά: «Γιατί δέν παραδειγματιζόμαστε ἀπό τό 'Ισραήλ πού κατάφερε μέσα στίς συγκρούσεις τῶν πολέμων — πού δέν κρίνουμε τήν ὥρα αὐτή — νά σταθεῖ ὡς σύμβολο Ἑθνικῆς καί φυλετικῆς ἐνότητας, ὡς ἔθνος, ὡς παιδεία, ὡς ἄμυνα, ὡς ἐπιστημονική ἔρευνα, ὡς ἔξωτερης πολιτική καί πιστή στό αὔριο, συμπαγές, ἀκλόνητο ἐνωμένο;» (21/7).

«Ναυτεμπορική»

‘Ομαδική ἐπίσκεψη 'Ελλήνων ἐπιχειρηματιῶν στήν 4η "Εκθεση Τροφίμων καί Ποτῶν, πού πραγματοποιεῖται στό Τέλ 'Αβίβ ἀπό 14 μέχρι 20 Ιανουαρίου '79, Θά όργανώσει τό ἐμπορικό τμῆμα τῆς Διπλωματικῆς 'Αντιπροσωπείας τοῦ 'Ισραήλ στήν 'Αθήνα (30/7).

‘Αθηναϊκός Τύπος

Δέκα γεωπόνοι τοῦ 'Οργανισμοῦ Βάμβακος θά ἐπισκεφθοῦν γεωργικά κέντρα βάμβακος τοῦ 'Ισραήλ καί θά μελετήσουν θέματα τῆς ἀρμοδιότητός τους (17/8).

«Οἰκ. Ταχυδρόμος»

Περιζήτητες κι ἔχουν ἥδη ἀποδώσει 4 δις δολλάρια οἱ δημολογίες πού ἔκθέτει τό 'Ισραήλ στίς ΗΠΑ (10/8).

«Καθημερινή»

Σέ ἄρθρο τοῦ Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Είρηναίου μέ θέμα «'Ο ἀπόδημος καί ὁ ἐντόπιος ἐλληνισμός νά συνεργασθοῦν» γράφει: «Στίς ήμέρες μας τό 'Ισραήλ, ἔνα μικρότερο καί φτωχότερο ἀπό μᾶς κράτος ἔχει δώσει ἔνα λαμπρό μοντέλο μιᾶς τέτοιας ἀπόλυτα πετυχημένης συνεργασίας» (31/8).

‘Ο μικρός τοῦ γκέττο τῆς Βαρσοβίας

Μέ ἀφορμή δημοσιεύματα σέ μερικά ἔντυπα δτι, τό μικρό 'Εβραιόπουλο μέ τά χέρια ψηλά τῆς κλασσικῆς (ἀλλά καί τραγικῆς) φωτογραφίας τοῦ 1943, ἀπό τό γκέττο τῆς Βαρσοβίας, ζῆ, τό Κ.Ι.Σ. ἀπέστειλε τήν ἔξης ἀπάντησι στά ἔντυπα αύτά:

«Σύμφωνα μέ πληροφορίες τῆς κ. Plashchika Jadwiga, ἀπό τή Βαρσοβία, δπως ἀναφέρεται σέ ἐπιστολή της πρός τά ἀρχεῖα 'Οργανισμοῦ τοῦ 'Ισραήλ, δ μικρός τῆς φωτογραφίας — πού δνομάζετο Arthur Shimyontek Domb, υιός τοῦ Leon καί τῆς Sarah Domb, καί εἶχε γεννηθεῖ τό 1935, στό Lowicz — ἔξετελέσθη ἀπό τούς Γερμανούς. Τό ίδιο ἐπιβεβαιώνει καί ἡ θεία τοῦ μικροῦ Arthur, πού τώρα κατοικεῖ στό Petah Tikva.

‘Άλλωστε, εἶναι γνωστό δτι οι Ναζί, γιά λόγους καθαρῆς γενοκτονίας τῶν 'Εβραίων, ἔξετέλουν δυστυχῶς, κατά προτίμησι τά μικρά παιδιά».

Η ΗΘΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΟΥ ΕΒΡΑΪΣΜΟΥ

‘Ο οίκονομολόγος, πρ. ύπουργός και γνωστός διανοούμενος τῆς Βορείου Ελλάδος κ. Π. Γυιόκας, ἐδημοσίευσε στό περιοδικό «Ἐθνική Ἀνασυγκρότηση» (Μάιος 1978) τό παρακάτω ἀρθρο ιστορικοῦ, Θρησκευτικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ περιεχομένου γιά τὸν Ἑβραϊσμό:

‘Ο ἑβραϊκός λαός ἀπό 4.000 περίπου ἔτῶν ἐμφανίζεται εἰς τὴν ιστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ κρατεῖ ἔξεχουσαν θέσιν εἰς αὐτήν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, χωρίς ἐν τούτοις νά ἔχῃ ποτέ δημιουργήσει τὴν ὑλικήν ἰσχύν μιᾶς μεγάλης αὐτοκρατορίας. Κατά τὴν μακράν διαδρομήν τῶν αἰώνων οὐδέποτε ηύτυχησεν ὁ ἑβραϊκός λαός νά δημιουργήσῃ κάτι παρόμοιον πρός τὴν Ρωμαϊκήν Αὐτοκρατορίαν ἢ πρός τό ἀχανές κράτος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ πρός οιδήποτε τῶν μεγάλων κρατῶν τοῦ παρελθόντος ἢ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Τουναντίον ἐμφανίζεται εἰς τὴν ιστορίαν ἔχων ἐπί κεφαλῆς του ἔνα μεγάλον καὶ μεγαλοφυῖαν καὶ θεόπνευστον ἀρχηγόν, τὸν Μωϋσῆν, δστις τὸν λυτρώνει ἀπό τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Αἴγυπτου καὶ χαρίζει εἰς αὐτὸν τὸν θεῖον Νόμον καὶ κατόπιν τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναοῦ, δστις ὡς διάδοχος τὸν δδηγεῖ διά μυρίων ἀγώνων καὶ θυσιῶν πρός ἐπανάκτησιν τοῦ πατρίου ἐδάφους, εἰς τὴν γῆν Χαναάν, τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας. Ἐκεῖ ὁ ἑβραϊκός λαός ἔζησε περὶ τὰ χίλια ἔτη ἀγωνιζόμενος σκληρῶς κατά τῶν γειτόνων του πρός συγκρότησίν του εἰς τό πάτριον ἐδαφος, ἀνέδειξε λαμπρούς καὶ σοφούς βασιλεῖς ὅπως ὁ Σαμουήλ, ὁ Δαυΐδ, ὁ Σολομών καὶ ἄλλοι καὶ ἐδημιούργησεν ἀξιοθαύμαστα προϊόντα τῆς πνευματικῆς του ἴδιοφύίας εἰς τό θρησκευτικόν κυρίως πεδίον, διότι ὑπῆρξε λαός θεοκρατικός. Είτα περιέπεσεν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλῶνος (586 π.Χ.), ἐκτοτε δέ οὐδέποτε ἐγνώρισεν ἐλεύθερον βίον, μολονότι ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας μέχρι τοῦ 70 μ.Χ., δόποτε ἐπί τοῦ Ρωμαίου Αὐτοκράτορος Τίτου κατεστράφη ἡ Ιερά Πρωτεύουσά του Ιερουσαλήμ καὶ ἔξηλθεν εἰς τὴν διασποράν. Εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην τῆς διασπορᾶς, τὴν δοπίαν εἶχεν γνωρίσει ὁ ἑβραϊκός λαός καὶ πρό τῆς καταστροφῆς τοῦ Τίτου, ζῇ μέχρι σήμερον μολονότι μόλις προτριακονταετίας κατώρθωσε νά ἐπανιδρύση τὴν ἔθνι-

κήν ἐστίαν εἰς τὴν γῆν τῶν προγόνων του, τὴν Παλαιστίνην.

Δώδεκα καὶ πλέον ἑκατομμύρια Ἐβραίων διαβιοῦν εἰς δλας τάς χώρας τῆς οίκουμένης - μετά τὴν χιτλερικήν δολοφονίαν 6.000.000 εἰς τά κρεματόρια τῆς Πολωνίας - καὶ ἡ παρουσία των εἰς τάς χώρας αὐτάς καθίσταται αἰσθητή διά τῆς ὑπερόχου συμμετοχῆς των εἰς τὴν πρόδον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἑκπολιτιστικῆς δράσεως τῶν χωρῶν τούτων.

Ούδείς λαός ἐδοκιμάσθη, ἀπό ιστορικάς ἀντιξότητας, δσον δ ἑβραϊκός καὶ ἐν τούτοις, δχι μόνον δέν ἔξηφανίσθη, ως συνέβη μέ ἄλλους λαούς, οἵτινες ἔχασαν τὴν κοιτίδα των, ἀλλά τουναντίον μέχρι σήμερον δεικνύει ζωτικότητα καὶ ἐνότητα θρησκευτικήν καὶ φυλετικήν ἀξιοθαύμαστον.

Εἰς τί δφείλεται ἡ τοιαύτη πρωτοφανής ζωτικότης καὶ ἀντοχή τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ, ἀφοῦ δέν ηύτυχησε νά ἔχῃ αὐτοτελῆ καὶ αύθυπαρκτον κρατικήν ὑπόστασιν ἐπί δύο περίπου χιλιετηρίδας; Ἀναμφισβητήτως τοῦτο δφείλεται εἰς τὴν ἀνεξάντλητον ἡθικήν δύναμιν, τὴν δοπίαν διαθέτει.

‘Η δύναμις τῶν Ισραηλιτῶν

‘Η ἡθική δύναμις τοῦ ἑβραϊσμοῦ δέν ἔγκειται εἰς τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἔθνικοθρησκευτικῆς κληρονομίας του, ἥτοι εἰς τό δτι οἱ πρόγονοί του ἐδίδαξαν τὸν ἔνα καὶ μόνον ἀληθινόν Θεόν, τὴν μονοθείαν, τὴν δοπίαν παρέλαβον δύο θρησκεῖαι, δ Χριστιανισμός καὶ δ Ισλαμισμός, ύπο τὴν σκέπην τῶν δοπίων σήμερον ζῇ 1,5 δισεκατομμύριον περίπου κατοίκων τῆς Γῆς, ἀλλά εἰς τό ύψος τῶν ἀρετῶν, τάς δοπίας δ λαός οὔτος ως ἐμφύτους ἀπέκτησε διά τῆς καλλιεργείας τῆς ἡθικῆς του κληρονομίας.

Πάντοτε διωκόμενος, πάντοτε περιπλανώμενος ἐκτός τῆς πατρώας γῆς, πάντοτε διατελῶν ὑποτελής ύπο τάς πλέον ποικίλας πεπολιτισμένας ἢ βαρβάρους νομοθεσίας, οὐδέποτε ἀπέβαλε τὴν πίστιν του, πρός τὸν Ιερόν Νόμον (Thora), τὸν δοπίον δ Θεός παρέδωκεν εἰς τὸν Μωϋσῆν εἰς λιθίνας πλάκας. Ούδέποτε ἀφῆκε νά κλονισθῇ ἡ πίστις του δτι μίαν ἡμέραν θά ἐπανήρχετο εἰς τὴν κοιτίδα του, εἰς τὴν ἔθνικήν καὶ θρησκευτικήν του ἐστίαν. «Ἐάν σέ λησμονήσω, Ιερουσαλήμ, ἄς κοπῆ ἡ δεξιά μου», «ἄς κολληθῇ ἡ γλώσσα μου εἰς τὸν ούρανόσκον μου, ἔάν δέν σέ ἐνθυμοῦμαι», «ἔάν δέν προτάξω τὴν Ιερουσαλήμ εἰς τὴν ἀρχήν τῆς εύφροσύνης μου».

Μετά δέκα ἐννέα περίπου αἰώνας ἀπό τὴς καταστροφῆς τῆς Ιερουσαλήμ ύπο τοῦ Τίτου, ἥτοι ἐν ἔτει 1948 ἐδημιουργήθη ἡ δημοκρατία τοῦ Κράτους τοῦ Ισραήλ, τό δοπίον, ως πρῶτον πυρῆνα συγκεντρώσεως τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ, περιέλαβεν ἐν καὶ ἤμισυ περίπου ἑκατομμύριον Ισραηλιτῶν.

Στοιχεῖα ἀδιάσειστα τῆς μεγάλης ἡθικῆς δυνάμεως τοῦ ἑβραϊσμοῦ είναι 1) δτι, ἐνῷ διαβιοῖ ἐπί 2.000 περίπου ἔτη δ θαυμάσιος οὔτος λαός ἐν διασπορᾷ, ἐν τούτοις δέν ἀφωμοιώθη ἀπό τούς μεγάλους καὶ πεπολιτισμένους λαούς, μεταξύ τῶν δοπίων ἔζησε καὶ ζῇ κατά μικράς σχετικῶς δμάδας, ἀλλοτε διωκόμενος καὶ καταπιεζόμενος καὶ ἄλλοτε μετέχων εἰς τὴν ἑκπολιτιστικήν κίνησιν καὶ δρᾶσιν τῶν λαῶν τούτων. 2)

Η ΗΘΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΟΥ ΕΒΡΑΪΣΜΟΥ (Συνέχεια)

"Οτι διετήρησε τήν φυλετικήν και θρησκευτικήν του ένότητα και τήν πίστιν του είς τήν άποκτησιν τῆς ἑλευθερίας του καί 3) δτι συνέβαλε και συμβάλλει είς τήν προοδευτικήν ἔξελιξιν τῆς ἀνθρωπότητος κατά τρόπον τιμητικώτατα δυσανάλογον πρός τήν ἀριθμητικήν δύναμιν.

'Ημεῖς οἱ "Ἐλληνες, οἱ δόποιοι ἐγνωρίσαμεν ἡμέρας

μεγαλείου και δόξης ἀφθάστου, ἀλλ' ἐγνωρίσαμεν και αἰῶνας δουλείας και ἐγνωρίσαμεν ἀγῶνας συντρήρησεως και ἀγῶνας ἀπελευθερώσεως, τούς δποίους θαυμάζει η ἀνθρωπότης, εἴμεθα είς θέσιν κάλλιον παντός ἄλλου νά ἐκτιμήσωμεν, δποία ἡθική δύναμις ἀπαιτεῖται διά τήν ἐπιβίωσιν ἐνός λαοῦ ὑπό ζυγόν και διά τήν κατάκτησιν τῆς ἑλευθερίας.

• Η πνευματική ύπεροχή τῆς φυλῆς

'Η ἀπομάκρυνσις τοῦ λαοῦ τούτου ἀπό τήν ἔθνικήν του ἐστίαν τόν ὑπεχρέωσε νά ζήσῃ ἐπί πολλούς αἰῶνας είς τό θρησκευτικόν και θεοκρατικόν του πλαίσιον. Στερούμενος ἑλευθέρου πολιτικοῦ βίου ἡ ναγκάσθη ν' ἀγωνίζεται παρεξηγούμενος και καταδιωκμενος, νά διατηρήσῃ τήν ὑπόστασιν του κινούμενος πάντοτε είς τό ἡθικόν και θρησκευτικόν του πεδίον. Ἐπεδόθη είς τάς τέχνας και είς τάς ἐπιστήμας και διέπρεψεν είς δλας τάς ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἀνέδειξε μεγάλους σοφούς, μεγάλους καλλιτέχνας, μεγάλους δημιουργούς. Διά ν' ἀναφέρω δλίγους μόνον ἐκ τῶν πλέον γνωστῶν σοφῶν τοῦ παρελθόντος και τοῦ παρόντος αἰῶνος θά δονομάσω τούς φιλοσόφους Marx, Bergson, Einstein, Freud, τούς πολιτικούς, Disraeli, Blum, τούς μουσουργούς Rossini, Meyerbeer, Mendelsohn, Halevy, τόν ποιητήν Heine, τούς λογοτέχνας Bernstein, Zweich, Ludwig, τούς κοινωνιολόγους Lombroso, Ferri, Leopold Von Wiese, τόν στρατηγόν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος Massena και ἄλλους, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Μήπως δέν είναι ἀνέκαθεν γνωστή ή ἔμφυτος ἴδιοφυία τοῦ ισραηλίτου είς τόν οίκονομικόν τομέα τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως; Ἀπό τό Μεσαίωνα και μέχρι σήμερον τό ισραηλιτικόν στοιχεῖον πρωτοστατεῖ είς τήν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου και τῶν πιστωτικῶν ίδρυμάτων δλων τῶν πεπολιτισμένων λαῶν.

Γεννᾶται ἡδη τό ἑρώτημα: Είς τί ὀφείλεται τό θαῦμα τοῦ Ἐβραϊσμοῦ; Ἀπό ποίαν ἀστείρευτον πηγήν ἀντλεῖ τήν τεραστίαν ταύτην ἡθικήν δύναμιν δ λαός τοῦ ισραήλ; Χωρίς νά θέλωμεν νά παραγνωρίσωμεν τήν σοβαράν ἐπίδρασιν τοῦ πεπολιτισμένου περιβάλλοντος τῶν χριστιανικῶν χωρῶν, είς τάς δποίας ἀνεδείχθησαν αἱ ἀξέχαστοι πνευματικάι φυσιογνωμίαι, τάς δποίας ἀνωτέρω ἀνέφερον, φρονῶ δτι ή ζωτικότης και ή ἡθική δύναμις τοῦ Ἐβραϊσμοῦ, ώς τοιούτου, διατηρήσαντος τήν θρησκευτικήν και φυλετικήν του ένότητα και συνοχήν, ὀφείλεται είς τήν ἀκλόνητον πίστιν του είς τόν Νόμον, είς τήν ὑπερήφανον προσήλωσίν του είς τάς θρησκευτικάς του πεποιθήσεις και είς τόν σεβασμόν τῶν παραδόσεών του.

'Ο νόμος τοῦ Μωϋσέως, ή Thora, ώς ἡρμηνεύθη

ὑπό τῶν Ταλμουδιστῶν και ή ιερά βίβλος ἀποτελοῦν διά πάντα ισραηλίτην τόν βασικόν γνώμονα τῆς συμπεριφορᾶς του και τῆς παιδείας του, ἀνεξαρτήτως τῆς λοιπῆς ἐπιστημονικῆς ἢ ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως του. "Εκαστος ισραηλίτης γνωρίζει τόν ιερόν Νόμον, γνωρίζει τάς ἐπιταγάς τοῦ ιεχωβᾶ, τοῦ Θεοῦ τοῦ ισραήλ, ώς βασικόν στοιχεῖον τῆς διαπλάσεως τοῦ ἡθικοῦ του ποιοῦ και τοῦ χαρακτῆρος του. Αἱ δέκα ἐντολαί τοῦ Μωϋσέως και αἱ διδασκαλίαι τῶν προφητῶν του ἀποτελοῦν τό ἐγκόλπιον τοῦ πολίτου, τῆς θρησκευτικῆς κοινότητος τοῦ ισραήλ. Ἐπί τοῦ θεμέλιου αύτοῦ λίθου γίνεται ή ἀνοικοδόμησις τῆς λοιπῆς ἐπιστημονικῆς ἢ τεχνικῆς μορφώσεως, είς τρόπον ὥστε ή ἐποικοδόμησις αὕτη νά μή δύναται εὔκόλως ν' ἀνατρέψῃ τήν ἐδραίαν πίστιν του ἐπί τήν δρθότητα τῶν παραγγελμάτων τῆς βίβλου και ἐπί τήν ἀνάγκην τῆς προσηλώσεως του είς τά πάτρια ἦθη και είς τάς παραδόσεις τῆς θρησκείας του.

Θά ἡδύνατο νά παρατηρήσῃ τις ἐν προκειμένω δτι ή παλαιά διαθήκη ἀποτελεῖ και διά τόν χριστιανισμόν πηγήν πίστεως και θρησκευτικῆς παιδείας. Ἀλλ' είναι γνωστόν δτι δ χριστιανισμός ώς ἡρμηνευτικόν μόνον συμπλήρωμα τῆς διά τοῦ Εύαγγελίου διδασκαλίας χρησιμοποιεῖ τήν βίβλον, ἐνῶ διά τόν ισραηλίτην, αὕτη ἀποτελεῖ τό Α και τό Ω τῆς θρησκευτικῆς του πίστεως και λατρείας και ἔτι πλέον ἀποτελεῖ στοιχεῖον τῆς ἔθνικῆς του ὑπερηφανείας και ἐλπίδος πρός ἔθνικήν λύτρωσιν. Πόσον ἐμψυχωτικό διά τόν ἐν διασπορᾷ ισραηλίτην είναι οι στίχοι τοῦ προφήτου ισαίου (α' 1): «Πνεῦμα κυρίου τοῦ Θεοῦ είναι ἐπ' ἐμέ, διότι δ Κύριος μέ ἔχρισε διά νά εύαγγελίζωμαι είς τούς πτωχούς... Διά νά θέσω είς τούς πενθοῦντας ἐν Σιών ὥραιότητα ἀντί τῆς στάκτης, ἔλαιον εύφροσύνης ἀντί πένθους, στολήν αἰνέσεως ἀντί τοῦ πνεύματος τῆς ἀκηδείας... Και θέλουσιν ἀνοικοδομήσει τάς παλαιάς ἡρμώσεις, θέλουσιν ἀνεγείρει τά ἀρχαῖα ἐρείπια και θέλουσιν ἀνακαινίσει τάς ἐρήμους πόλεις, τάς ἡρημωμένας ἀπό γενεάς γενεῶν». Μόνον είς τήν ψυχήν τοῦ ισραηλίτου δύναται νά ἔχουν ἀπήχησιν οι λόγοι ούτοι, διότι αύτός πενθεῖ ἐν Σιών και προσδοκᾷ νά ἀνοικοδομήσῃ τάς παλαιάς ἡρμώσεις και νά ἀνακαινίσῃ τάς ἐρήμους πόλεις τῆς παλαιστίνης, ἃς ὑπαι-

νίσσεται δι θεόπνευστος προφήτης «Ἐξεγέρθητι, ἔξεγέρθητι, ἐνδύθητι τὴν δύναμιν Σου, Σιών· ἐνδύθητι τὰ Ιμάτια τῆς μεγαλοπρεπείας σου, Ἱερουσαλήμ, πόλις ἀγία. Ἐκτινάχθητι τὸ χῶμα, σηκώθητι, κάθησον Ἱερουσαλήμ, λύσον τὰ δεσμά ἀπό τοῦ τραχήλου σου, αἰχμάλωτος θυγάτηρ τῆς Σιών». «Διά τὴν Σιών δέν θέλω σιωπήσει καὶ διά τὴν Ἱερουσαλήμ δέν θέλω ἡσυχάσει, ἔως οὐδὲ δικαιοσύνη αὐτῆς ἔξελθῃ ὡς λάμψις καὶ διὰ σωτηρία αὐτῆς ὡς λαμπάς καιομένη».

Πόσον προφητικοί εἶναι οι λόγοι τοῦ Ἱερεμίου. «Ἴδού ἐγώ θέλω φέρει αὐτούς ἐκ τῆς γῆς τοῦ βορρᾶ καὶ θέλω συνάξει αὐτούς ἀπό τῶν ἐσχάτων τῆς γῆς» (Κεφ. λα' 8). Η πηγή τῶν ἐμπνεύσεων τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ εἶναι διὰ βίβλος, ἀλλά καὶ διὰ πηγής παραμυθίας του εἰς τὰς συμφοράς, τῶν δοπίων βρίθει διὰ προχριστιανική καὶ μεταχριστιανική Ιστορία τοῦ ἑβραϊσμοῦ, ἀλλά καὶ ἔτι πλέον διὰ πηγής τῶν ἐλπίδων του περὶ λυτρώσεως καὶ κατακτήσεως δηλονότι τῆς ἑθνικῆς του ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐπικρατήσεως του διὰ τῆς δράσεως ἐλευθέρου κράτους θεοκρατικοῦ, στηριζομένου εἰς τὰς ἡθικάς διδασκαλίας τοῦ Νόμου.

Ο Μεσσιανισμός

Ἐκ τῆς βίβλου ἔξεπήγασεν διὰ θεωρία τοῦ Μεσσιανισμοῦ, διὰ δοπίων ἀποτελεῖ διά τὸν ἑβραϊκὸν λαὸν τὸν ἀλύγιστον στύλον τῆς ἀκμῆς τῆς ἡθικῆς δυνάμεως του. Οἱ Ισραηλίτης ἀπό γενετῆς μέχρι θανάτου πιστεύει διὰ μίαν ἡμέραν θά γεννηθῇ διὰ λυτρωτῆς τοῦ ἔθνους του, δοτὶς θά θέση τούς ἔχθρούς του ἐν ἀδυναμίᾳ νά τὸν βλάπτουν καὶ νά τὸν κρατοῦν αἰχμάλωτον ὑπό τῆς δουλείαν ἀλλοθρήσκων κρατῶν. Θά ἔλθῃ διὰ τῆς βίβλου, διὰ Γκολέμ, δοτὶς θά συντρίψῃ τούς ἔχθρούς τοῦ Ἱσραὴλ καὶ θά ιδρύσῃ τὸ περίλαμπρον κράτος τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας.

Εἶναι διὰ περίφημος ίδεα τοῦ Μεσσιανισμοῦ. Πᾶσα ἔγκυος γυνή τῆς φυλῆς τοῦ Ἱσραὴλ πιστεύει διὰ εἶναι πιθανόν νά γεννήσῃ αὐτή τὸν Μεσσίαν, διὰ ίδεα δέ αὐτή, ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις, πόσον συντελεῖ εἰς τὴν μεθ' ὑπερηφανείας, ὑπομονῆς καὶ προσοχῆς τῶν γυναικῶν διάνυσιν τῆς περιόδου τῆς κυήσεως καὶ εἰς τὴν μετ' ἔξαιρέτου ἐπιμελείας καὶ φροντίδων ἀνατροφῆν τῶν τέκνων. Πᾶς Ισραηλίτης ἔχει τὴν φιλοδοξίαν νά καταστῇ διὰ Μεσσίας, δηλαδή διὰ λυτρωτῆς τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ.

Μολονότι διὰ Μεσσιανισμός δέν εἶναι μόνον ίδεα τοῦ ἑβραϊσμοῦ, διότι καὶ ἄλλαι θρησκεῖαι (βουδισμός κ.λ.π.) παραδέχονται τὴν ἀναμονήν ἐλεύσεως εἰς τὸν κόσμον τοῦ σωτῆρος καὶ λυτρωτοῦ, ἐν τούτοις διὰ ἑβραϊκός λαός ἐκαλλιέργησε περισσότερον παντός ἄλλου τὴν ίδεαν ταύτην. Ἐνῶ μάλιστα διά πάντα βουδιστήν διὰ τὴν ἀναμενομένη λύτρωσις εἶναι ἡθικοθρησκευτική, διά τὸν ἑβραϊον διὰ λύτρωσις εἶναι ἑθνική, πολιτική καὶ κοινωνική. Δέν ἀναμένει διὰ Ισραηλιτικός λαός ἀπό τὸν Μεσσίαν τὴν λύτρωσιν ἀπό τῆς ἀμαρτίας, ἀλλά τὴν λύτρωσιν ἀπό τὰ δεσμά τῆς δουλείας πρός ἀλλοθρήσκους λαούς καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσίν του ὡς κυριάρχου εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας.

Αύτός ὑπῆρξεν ἵσως ἐν πολλοῖς καὶ διὰ λόγος, διά δὲ ἑβραϊκός λαός δέν ἡκολούθησε τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἐκ τῶν σπλάχνων του γεννηθέντος καὶ τοῦ πρός τὸν ἑβραϊκὸν λαὸν τὸ πρῶτον ἀπευθυνθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διότι διὰ Χριστός ἔλεγε τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ, ἐκήρυξε τὴν λύτρωσιν διὰ μόνον τὴν ἑβραϊκήν ἀλλά τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει ἀπό τὴν ἀμαρτίαν, ἐνῶ οἱ ἑβραῖοι ἀνέμενον τὴν λύτρωσίν των ἀκριβῶς ἀπό τὸν Καίσαρα, δηλαδή ἀπό τὸν ρωμαϊκὸν ζυγόν. Διότι διὰ μοί ἐπιτραπῆ διὰ γνώμη διὰ τὸν Ἱεραρχὸν εἶναι διὰ ζηνας καὶ μόνος Θεός ἀλλά Θεός τοῦ Ἰσραὴλ, δοτὶς τιμωρεῖ τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ζωῇ καὶ τὸν ἀκολουθεῖ καὶ τὸν προστατεύει καὶ τὸν θεωρεῖ περιούσιον καὶ τὸν προορίζει νά κυριαρχήσῃ ἐπί τῆς γῆς. Ούρανία μεταθανάτιος ζωή δέν ὑπάρχει καὶ οἱ τάφοι τῶν Ἰσραηλιτῶν ποτὲ δέν ἀνοίγουν.

Συνεπῶς οἱ ἑβραῖοι σοφοί τῆς ἑποχῆς τοῦ Χριστοῦ, παρά τὰς ἐπαγγελίας του, δέν ἀνεγνώριζον εἰς τὸ πρόσωπόν του τὸν σωτῆρα τοῦ ἔθνους των, αὐτὸν δέ ἀνέμενον καὶ ἀναμένουν μέχρι σήμερον καὶ οὐχὶ τὸν σωτῆρα καὶ τὸν λυτρωτήν ἀπό τῆς ἀμαρτίας διότι διά τὴν λύτρωσιν ἀπό τῆς ἀμαρτίας διὰ τὸν Λύτρων Νόμος, διὰ Τόρα. Διά τὸν λόγον αὐτὸν δέν εἶναι ἀπορίας διξιον πώς δέν ἐπίστευον εἰς τὸ σύνολόν των - διότι πολλοί ἐπίστευσαν καὶ τὸν ἡκολούθησαν - ἀλλά ἐπέμειναν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης «Κύριε, διὰ Θεός μου, ἐπί σέ ἐλπίζω. Σῶσον με ἐκ πάντων τῶν διωκόντων με καὶ ἐλευθέρωσόν με», λέγει διὰ Δαυΐδ εἰς τούς ψαλμούς του (Ψαλμός Ζ') καὶ ἐννοεῖ τὴν λύτρωσιν ἀπό τὴν ἀμαρτίαν. Άλλα διὰ Ήσαίας (Κεφ. Ν. 7) λέγει: «Οὕτω λέγει Κύριος διὰ Λυτρωτῆς τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ Ἀγίου αὐτοῦ, πρός ἐκεῖνον τὸν δοπίον καταφρονεῖ ἀνθρωπος, πρός ἐκεῖνον τὸν δοπίον βδελύττεται ἔθνος, πρός τὸν δοῦλον τῶν ἔχουσιαστῶν. Βασιλεῖς θέλουσι σέ ίδει καὶ σηκωθῆ, ήγεμόνες θέλουσι σέ προσκυνήσει ἔνεκεν τοῦ κυρίου, δοτὶς εἶναι πιστός, τοῦ Ἀγίου τοῦ Ἰσραὴλ, δοτὶς σέ ἔξελεξεν», ἐννοεῖ τὴν πολιτικήν ἀπελευθέρωσίν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ. Περαιτέρω (Κεφ. Ν. 26) «Τούς καταθλίβοντάς σε θέλω κάμει νά φάγωσι τὰς ίδιας

ΧΡΟΝΙΚΑ

Μηνιαίον δργανον τοῦ Κεντρικοῦ Ισραηλιτικοῦ
Συμβουλίου τῆς Ελλάδος

Γραφεῖα: Πειραιῶς 46, Αθῆναι (106) - Τηλέφ.
52.29.153

Υπεύθυνος συμφώνως τῷ νόμῳ: Ο Πρόεδρος
τοῦ Κ.Ι.Σ. Δανιήλ Αλχανάτης (Πειραιῶς 46 -
Αθῆναι)

Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Νίκος Τσαπίδης, μέλος
τῆς Ενώσεως Συντακτῶν Περιοδικοῦ Τύπου.

Υπεύθυνος φωτοσυνθέσεως: Κατσαούνης
ΕΠΕ, Σπ. Δοντά 10, Αθῆναι

ΤΕΥΧΟΣ 11 • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1978 • ΕΛΟΥΛ 5738

Η ΗΘΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΟΥ ΕΒΡΑΪΣΜΟΥ (Συνέχεια)

αύτῶν σάρκας καί θέλουσι μεθυσθῆ μέ τό ίδιον αύτῶν αἷμα, ως μέ νέον οἴνον καί θέλει γνωρίσει πᾶσα σάρξ, δτὶ ἐγώ δ Κύριος εἶμαι δ Σωτήρ σου, δ Λυτρωτής σου καί δ Ἰσχυρός τοῦ Ἰακώβ».

Δευτερονόμιον κεφ. ιη' 15 «Προφήτην ἔκ μέσου σοῦ θέλει ἀναστήσει εἰς σέ Κύριος δ Θεός σου ἔκ τῶν ἀδελφῶν σου, ως ἐμέ· αὐτοῦ θέλετε ἀκούσει».

«Προφήτην ἔκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αύτῶν θέλω ἀναστήσει εἰς αὐτούς ως σέ, καί θέλω βάλει τούς λόγους μου εἰς τό στόμα αὐτοῦ, θέλει λαλεῖ πρός αὐτούς πάντα δσα ἐγώ προστάζω εἰς αὐτόν».

Ίωήλ Κεφ. Γ' «Ο Κύριος θέλει βρυχήσει ἔκ Σιών καί ἑκπέμψει τήν φωνήν αὐτοῦ ἐξ Ἱερουσαλήμ, οι οὐρανοί καί ἡ γῆ θέλουσι σεισθῆ»... «τότε ἡ Ἱερουσαλήμ θέλει εἰσθαι ἁγία καί ἀλλογενεῖς δέν θέλουσι διέλθει δι' αὐτῆς πλέον»... «Η Αἴγυπτος θέλει εἰσθαι ἡρημωμένη καί δ Ἐδώμ θέλει εἰσθαι ἔρημος ἄβατος διά τάς εἰς τούς υἱούς Ἰούδα ἀδικίας, διότι ἔχυσαν αἴμα ἀθώον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν» «ἡ δέ Ἰουδαία θέλει κατοικεῖσθαι εἰς τόν αἰῶνα καί ἡ Ἱερουσαλήμ εἰς γενεάς γενεῶν». (Histoire de la Seince Politiques, Jannet) P. 268. Τό πλέον πρωτότυπον χαρακτηριστικόν τῆς διδασκαλίας τοῦ Μωϋσέως εἶναι ἡ ἐνότης καί ἡ προσωπικότης τοῦ Θεοῦ. Οι Ἰνδοί ἀνεγνώριζον ἔνα θεόν ἀπρόσωπον, συγχεόμενον μετά τῆς φύσεως. Η Περσία ἐπλησίαζε περισσότερον πρός τήν ἐνότητα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά παρεδέχετο δλόκληρον Ιεραρχίαν κατώτερων θεοτήτων.

Ἐν Ἰουδαίᾳ, τουναντίον, δ Θεός εἶναι εἰς τήν ἀρχήν, εἰς τό μέσον καί εἰς τό τέλος παντός πράγματος. Εἶναι διακεκριμένος ἀπό τήν φύσιν: ζῆ, σκέπτεται, εἶναι ἐλεύθερος, εἶναι δημιουργός, εἶναι νομοθέτης, εἶναι μονάρχης, εἶναι τέλος πνευματικός καί δέν εἶδε τις ποτέ οὕτε τήν μορφήν οὕτε τήν εἰκόνα του.

Ἐνίστε φαίνεται ἐν τῇ βίβλῳ ως Θεός ἐθνικός τῶν Ἐβραίων καί τοπικός. Συγκρίνεται πρός τούς ἄλλους θεούς καί συγκρίνεται τά ἔργα των πρός τά ἴδικά του «διότι τίς θεός εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ ἢ ἐν τῇ γῇ, δστις δύναται νά κάμη κατά τά ἔργα σου καί κατά τήν δύναμίν σου;» (Δευτερ. Γ 24). Ἀλλά πολλάκις ἐμφανίζεται ως δ μόνος Θεός, δ μόνος Κύριος καί δτὶ δέν ὑπάρχουν ἄλλοι πλήν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἐμφανίζεται πρό παντός ως δ Θεός τῶν Ἰουδαίων, ἐκεῖνος δστις τούς ἔχηγαγεν ἐξ Αἴγυπτου, ἐκεῖνος δστις τούς ὡδήγησε διά τῆς ἔρημου καί τούς ἔγκατέστησεν εἰς τήν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας. Ο Θεός εύρίσκεται μεταξύ τοῦ περιουσίου λαοῦ του, τῷ διμιεῖ, τόν ἐπιπλήττει, τόν ἐνθαρρύνει: «Διότι ποιὸν ἔθνος εἶναι τόσον μέγα, εἰς τό δποιὸν δ Θεός εἶναι τόσον πλησίον του; Μόνον πρόσεχε καί φύλαττε καλῶς τήν ψυχήν σου... ἀλλά δίδασκε εἰς τούς υἱούς σου καί εἰς τούς υἱούς τῶν υἱῶν σου» κ.λ.π. Ο Θεός ἐξέλεξε τούς Ἐβραίους μεταξύ τῶν λαῶν καί τῷ ὑπενθυμίζει τήν ἀγάπην του πρός αὐτούς, ἀλλά καί τήν ζηλοτυπίαν του καί τήν ἀπειλήν τῆς τιμωρίας «Διότι Κύριος δ Θεός σου εἶναι πῦρ κα-

ταναλίσκον, Θεός ζηλότυπος ἐπί τά τέκνα ἔως τρίτης καί τετάρτης γενεᾶς τῶν μισούντων με».

Ἐπίσης δ Νόμος τοῦ Μωϋσέως δέν εἶναι μόνον νόμος θρησκευτικός ἀλλά καί πολιτικός καί κοινωνικός. Ἀγαπήσεις Κύριον τόν Θεόν σου ἐν δλῃ τῇ ψυχῇ σου καί ἐν δλῃ τῇ καρδίᾳ σου καί ἐν δλῃ τῇ δυνάμει σου καί τόν πλησίον σου ως σεαυτόν, ἀλλά καί ού φονεύσης, ού κλέψης, ού ψευδομαρτυρίσης, ού μοιχεύσης, ούκ ἐπιθυμήσης τήν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου κ.λ.π.

Τά διδάγματα

Η ἀδελφοσύνη τήν δποίαν διδάσκει δ Ἱερός Νόμος, εἶναι ἀδελφοσύνη κυρίως μεταξύ Ἰουδαίων. «Οπως οι ἀρχαῖοι Ἐλληνες ἐθεώρουν πάντα μή Ἐλληνα βάρβαρον, οὕτω καί οι Ἰουδαῖοι ἀπέκλειον τήν ἔνωσιν πρός τούς ξένους, διά νά διατηρήσουν τήν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καθαράν. Ἐν τούτοις δέν ἐμπνέει μῆσος κατά τῶν ξένων ἀλλά προστασίαν καί συμπάθειαν. Διότι (Δευτερ. ι' 17 ἐπ.) «Κύριος δ Θεός εἶναι Θεός τῶν Θεῶν καί Κύριος τῶν Κυρίων. Θεός μέγας ἵσχυρός καί φοβερός, ούκ ἀποβλέπων εἰς πρόσωπον, ούδε λαμβάνων δῶρον, ποιῶν κρίσιν εἰς τόν δρφανόν καί εἰς τήν χήραν καί ἀγαπῶν τόν ξένον, δίδων εἰς αὐτόν τροφήν καί ἐνδύματα. Ἀγαπᾶτε λοιπόν τόν ξένον, διότι σεῖς ξένοι ἐστάθητε ἐν τῇ γῇ τῆς Αἴγυπτου».

Η ἀγάπη δμως τήν δποίαν συνιστᾶ μεταξύ Ἐβραίων εἶναι ύποδειγματική καί ἀναβιβάζει τήν γλυκύτητα τῶν ήθων εἰς ψως, τό δποίον μόνον εἰς τήν ἀκμήν του ἔφθασεν δ ἐλληνικός πολιτισμός. Ἀγάπη πρός τούς πτωχούς, ἐλεημοσύνη, ἀπαγόρευσις τοῦ δανείου ἐπί τόκῳ, ἀφεσίς τῶν χρεῶν κατά ἐπταετίαν. Είς δλας τάς θρησκείας τῆς Ἀνατολῆς ἡ ἐλεημοσύνη ἀποτελεῖ καθῆκον εύσεβές. Ἐπίσης ἡ συμπεριφορά πρός τούς δούλους εἶναι πολύ ἡπία, διότι θεωροῦνται μᾶλλον ως οίκοσιτοι ύπηρέται καί ἀπελευθερώνονται κατά ἐπταετίαν. «Καί θέλεις ἐνθυμεῖσαι δτὶ δοῦλος ἐστάθης ἐν Αἴγυπτῳ».

Οι κανόνες τοῦ Νόμου, θρησκευτικοί καί πολιτικοί, δέν ἐτέθησαν ἄνευ κυρώσεων. Τουναντίον αἱ κυρώσεις εἶναι σκληραί καί ἐπίγειοι. Αἱ ἀπειλούμεναι ποιναί διά τάς παραβάσεις τοῦ νόμου εἶναι φρικταί: ἔξοντωσις, τιμωρία τῶν παίδων μέχρι τρίτης καί τετάρτης γενεᾶς διά τάς παραβάσεις τῶν πατέρων. Η ποινή τοῦ θανάτου εἶναι συνηθεστάτη διά τάς παραβάσεις τοῦ νόμου καί μάλιστα ως ἐπί τό πλεῖστον ἡ θανάτωσις διά λιθοβολισμοῦ. Διά τήν ἐπιβολήν δμως τῆς ποινῆς, διότι εἴπομεν δτὶ πρόκειται δχι μόνον περί θρησκευτικοῦ ἀλλά καί περί πολιτικοῦ νόμου, ἐπιτάσσει δτὶ δ κριτής δέον νά ἀκούσῃ καί ἐπιμελῶς νά ἐξετάσῃ, ἐάν εἶναι ἀλήθεια καί βέβαιον τό πράγμα, δτὶ ἐπράχθη τό βδέλυγμα. Ἐπί στόματος δύο μαρτύρων ἡ τριῶν μαρτύρων θέλει θανατώνεσθαι δ ἅξιος θανάτου, ἐπί στό-

ματος ἐνός μάρτυρος δέν θέλει θανατώνεσθαι (Δευτερ. ιζ' 6). Τίθεται δηλαδή δικονομικός κανών εἰς τό ζήτημα τῆς ἀποδείξεως. Ἡ σκληρότης αὕτη τῆς τιμωρίας ἔχει ύπερβληθῆ ύπό τῆς Ἐθνικῆς φιλοσοφίας τῶν Ἑλλήνων καὶ αὐτό θεωρεῖται ως μία μεταξύ πολλῶν ἀποδείξεων δτι αἱ διδασκαλίαι τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων δέν προέρχονται ἐκ τῆς ἡθικῆς διδασκαλίας τῶν Ἑβραίων.

Εἰς τόν νόμον τοῦ Μωϋσέως τό καθῆκον ἐμφανίζεται ως προσταγή τοῦ Θεοῦ, εἰς τήν φιλοσοφίαν τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος ἡ δικαιοσύνη ἐμφανίζεται ως αὐθύπαρκτος δύναμις αὐτή καθ' ἑαυτήν. Διά τόν Ἰσραηλίτην ἡ καλή πρᾶξις συνεπάγεται ἀμοιβήν καὶ ἡ κακή τιμωρίαν, ἐνῷ διά τόν Ἐλληνα ἡ ἐντιμότης καὶ ἡ ἀποχή ἀπό τό ἔγκλημα εἶναι ἐπιθυμητά, ως ἀγάθα αὐτά καθ' ἑαυτά.

‘Η Θρησκεία πηγή τῆς πολιτικῆς

‘Από τήν μωσαϊκήν θρησκείαν ἀπορρέει ἡ πολιτική τῶν Ἑβραίων. ‘Η πολιτική αὕτη εἶναι θεοκρατική. Ἀλλά εἶναι θεοκρατική, χωρίς νά εἶναι ξένη πρός τήν ίδεαν τῆς δημοκρατίας. Ἡ ύψιστη ἔξουσία ἀνήκει εἰς τόν Θεόν, τόν Κύριον, τόν Μονάρχην. Μετ' αὐτοῦ ὁ ισραηλιτικός λαός, συνεβλήθη διά τοῦ Μωϋσέως. Δέν προτείνει ὁ Θεός τούς Βασιλεῖς τοῦ Ισραὴλ ἀλλά ὁ λαός τούς ζητεῖ ἀπό αὐτόν. Ἀλλά καὶ εἰς τούς βασιλεῖς θέτει περιορισμούς νά μή εἰσπράττουν ύπερβολικούς φόρους καὶ νά μή ἀφήνουν τόν λαόν νά περιέλθῃ εἰς δουλείαν.

‘Ο λαός τοῦ Ισραὴλ ἐγνώρισε τήν δουλείαν πλέον ἥ ἄπαξ. Δουλείαν τῶν Αἴγυπτίων, τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Μακεδόνων, τῶν Ρωμαίων, τῶν Ἑλλήνων τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν Τούρκων. ἐγνώρισε καὶ τήν διασποράν πρό τῆς ρωμαϊκῆς κατακτήσεως εἰς Αἴγυπτον (ἀποικία Ἀλεξανδρείας), εἰς Βαβυλῶνα, εἰς Φοινίκην κλπ., ἀλλά καὶ κυρίως μετά τήν καταστροφή τῆς Ιερουσαλήμ ύπό τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος Τίτου. Ἐλησμόνησε τήν γλῶσσαν του καὶ ἔδέχθη τήν ἀραμαϊκήν, τήν ἀλληνικήν, τήν λατινικήν, τήν Ισπανικήν. Ὅπεστη διωγμούς σκληρούς καὶ ἀγρίους, οἱ δοποῖοι υποβιβάζουν τόν πολιτισμόν τῆς ἀνθρωπότητος εἰς πολύ χαμηλόν ἐπίπεδον. Οἱ διωγμοί τῆς Ισαβέλλας, τῆς Βασίλισσας τῆς Ισπανίας ἐπί Ιερᾶς Εξετάσεως, ἐμποιοῦν φρίκην. Τά ρωσικά pogrom ἐπίσης. Ἀλλά πρό τοῦ χιτλερικοῦ ἀνοσιούργηματος ὡχριοῦν δλα τά προηγούμενα. Κατήντησε νά μετρᾶται τό ἐπίπεδον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν ἀναλόγως τῆς πρός τό ἑβραϊκόν στοιχεῖον συμπεριφορᾶς αὐτῶν. Ἡ ἀνεξιθρησκεία (Tolerance) ἀποτελεῖ τό μεγαλύτερον δείγμα πολιτισμοῦ. Δυστυχῶς καὶ εἰς τάς πλέον πεπολιτισμένας χώρας ύπάρχουν δμάδες, αἵτινες ως σκοπόν καὶ ἐπιδίωξιν των ἔχουν τήν κατά τοῦ ἑβραϊκοῦ στοιχείου καταδρομήν.

Ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείαις ύπηρχεν ἡ KU - KLUX - KLAN, ἡτις προέβαινε εἰς συστηματικήν ἀντισημιτικήν προπαγάνδαν. Ὅπηρχον ἐκεῖ ξενοδοχεῖα εἰς τήν πινακίδα τῶν δοπίων ύπηρχεν ἡ ἐπιγραφή Ni chien ni Juif, (οὗτε σκύλος οὔτε Ἑβραῖος). Ὁ ἀντισημιτισμός ἀποτελεῖ τό στῆγμα τοῦ πολιτισμοῦ μας. Εύτυχῶς ἡ Ἑλλάς, ἔξαιρουμένης τῆς περιόδου τῶν Μακεδόνων, τῆς δηώσεως τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ύπό τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, δι' ἥν ζητοῦμεν συγγνώμην, δέν ἔχει εἰς τό παθητικόν της ἀντισημιτικούς διωγμούς, ἴδιως δέ ἀπό τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας καὶ ἐντεῦθεν. Κατά τήν διάρκεια τῆς Κατοχῆς μάλιστα

ἀφθονοῦν τά παραδείγματα αύτοθυσίας Χριστιανῶν Ἑλλήνων χάριν τῆς σωτηρίας Ἰσραηλιτῶν, καταδικούμενων ύπό τῶν Γερμανῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τίτλον τιμῆς διά τόν ἐλληνικόν λαόν, δστις καὶ εἰς τάς ήμέρας τῆς δυστυχίας του δέν χάνει τήν ἀρετήν του.

‘Ο διάσημος Γάλλος συγγραφεύς Romain Rolland, εἰς τό ἔργον του Jean Christophe, τομ. 10ος ‘Η Νέα Ἡμέρα, μετάφραση Γ. Πράτσικα, σελ. 64 γράφει: «Οι Ἑβραῖοι ύπάκουσαν στήν Ιερή ἀποστολή τους, πού εἶναι νά παραμένουν ἀνάμεσα ἀπό τίς ἄλλες φυλές, ὁ ξένος λαός πού ύφαίνει, ἀπό τήν μιάν ώς τήν ἄλλην μεριά τοῦ κόσμου, τό δίχτυ τῆς ἀνθρώπινης ἐνότητας. Γκρεμίζουν τούς πνευματικούς φραγμούς τῶν Ἐθνῶν γιά ν' ἀφήσουν τό πεδίον ἐλεύθερον στή Θεία λογική. Οι χειρότεροι διαφθορεῖς, οι είρηνικοί καταστροφεῖς πού γκρεμίζουν τίς δοξασίες μας τοῦ παρελθόντος, πού σκοτώνουν τούς πιό πολύ ἀγαπημένους νεκρούς, δίχως νά ξέρουν, δουλεύουν γιά τό Ιερό ἔργο, γιά τήν καινούργια ζωή.

“Ἄς ζοῦν λοιπόν γιά νά ἐργάζωνται μετά τῶν ἄλλων λαῶν γιά τό καλό καὶ τήν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητος».

Εύχόμεθα εἰς τό νεοπαγές κράτος τοῦ Ισραὴλ πρόδον εύημερίαν καὶ είρηνην.

► ‘Ο Μωυσῆς ἔλαβε τόν Νόμον παρά (τοῦ Θεοῦ ἐπί τοῦ) Σινᾶ καὶ παρέδωκεν αὐτόν εἰς τόν Ἰησοῦν, καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰς τούς πρεσβυτέρους, καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἰς τούς προφήτας καὶ οἱ προφῆται παρέδωκαν αὐτόν εἰς τούς ἄνδρας τῆς Μεγάλης Συναγωγῆς. Οὗτοι εἶπον τρία τινά· Ἐστέ προσεκτικοί ἐν τῇ κρίσει καὶ ἀναδείξατε μαθητάς πολλούς καὶ ποιήσατε φραγμόν περί τόν Νόμον.

► Συμεών ὁ δίκαιος ἦτο ἐκ τῶν ἐπιζησάντων (μελῶν) τῆς Μεγάλης Συναγωγῆς. Οὗτος ἔλεγεν: ‘Ἐπί τριῶν πραγμάτων ὁ κόσμος ἵσταται· ἐπί τοῦ Νόμου καὶ ἐπί τῆς λατρείας καὶ ἐπί τῆς ἀσκήσεως φιλανθρωπίας.

(‘Από τό Περκέ Αβότ) Μετάφραση Α.Π. Χαστούπη

Ιουδαιϊκά Θέματα

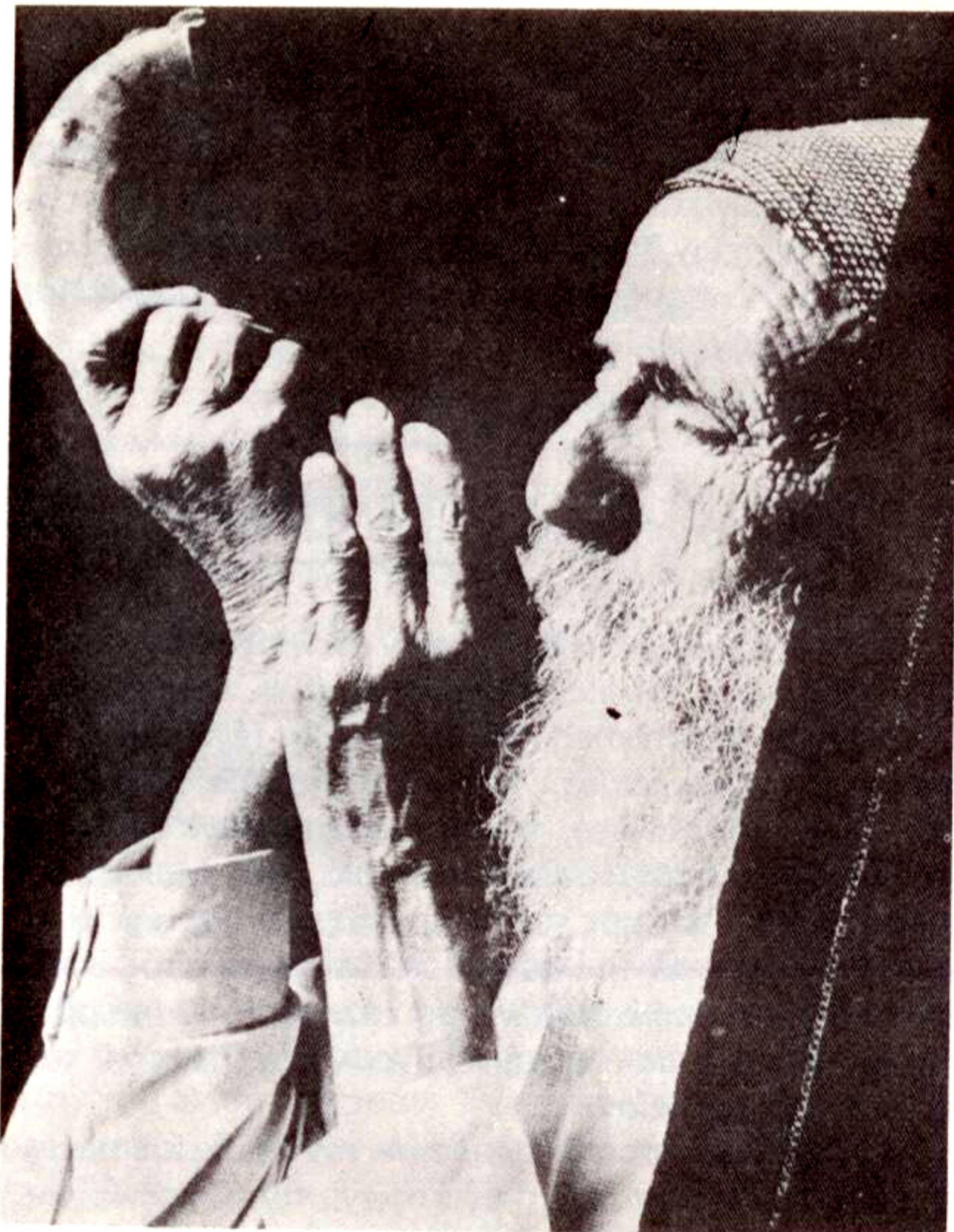
«Γιαμίμ Νοραΐμ» Πρόσκληση γιά Αύτοέλεγχο

Τό καλοκαίρι είναι πιά στό τέλος του. Μαζί του λήγει καί τό έβραικό έτος καί δύναται έβραιος θά παρουσιάσει τόν άπολογισμό τών πράξεών του. Ή γηδέχεται τίς τελευταίες ήλιαστίδες καί τά φροῦτα έχουν πιά ώριμάσει. Ή μέλισσα άναζητεῖ τίς τελευταίες σταγόνες τοῦ νέκταρ καί τά μυρμήγκια άσχολοῦνται μέ τίς τελευταίες προμήθειές τους, προτοῦ άποσυρθοῦν μπροστά στόν έπερχόμενο χειμώνα. Παντοῦ σέ δλη τή φύση έπικρατεῖ δύνατος δργασμός. Δέν ύπάρχουν άλλα χρονικά δρια γιά χάσιμο. Τά πάντα πρέπει νά προετοιμασθοῦν γιά τόν χειμώνα πού έρχεται.

Είναι δυνατόν μπροστά σέ αύτή τή γενική προετοιμασία νά παραμείνει μόνο δύνατος άδρανής; Είναι δυνατόν νά καλλιεργεῖ άκόμη μέσα του τό αίσθημα τῆς άνυπακοῆς, τῆς άχαλίνωτης εύδαιμονίας, νά ζει μόνο μέ τή σκέψη τοῦ σήμερα, χωρίς ποτέ νά άναλογισθεῖ δτι τό τέλος τοῦ χρόνου πλησιάζει, δτι σύντομα θά κληθεῖ νά παρουσιασθεῖ ένώπιον τοῦ Κριτοῦ καί Κυρίαρχου δλου τοῦ κόσμου;

Η πειθαρχία καί ή ύπακοή στούς νόμους βασιλεύουν σέ δλη τή φύση. Τά πάντα βρίσκονται σέ έτοιμότητα. Γνωρίζουν δτι τώρα τούς προσφέρεται ή τελευταία εύκαιριά γιά νά προετοιμασθοῦν γιά ένα δσο τό δυνατό καλύτερο μέλλον, τόσο γιά τή δική τους εύτυχιά δσο καί γιά έκείνη τοῦ γενικοῦ συνόλου. Είναι δυνατόν άπό δλη τή φύση μονάχα δύνατος νά παραμείνει άδιάφορος καί άνεπηρέαστος; Είναι δυνατόν νά παίζει μέ τίς μέρες, τούς μηνες καί τά χρόνια τῆς ζωῆς του χωρίς νά στοχάζεται τό τέλος τοῦ ταξιδιοῦ του; Είναι δυνατόν μόνο δύνατος άπό δλη τή φύση νά κτίζει τό μέλλον του πάνω στήν **τύχη** καί νά άφοσιώνεται δλοκληρωτικά στίς πρόσκαιρες χαρές τοῦ σήμερα, χωρίς νά άναλογίζεται τό αύριο; Χωρίς νά σκέπτεται δτι οί πράξεις του ύπόκεινται σέ έλεγχο;

Οχι! Οχι χίλιες φορές. "Οταν τά πάντα συμμορφώνονται μέ τήν πρόσκληση τοῦ καιροῦ καί χρησιμοποιοῦν κατά τόν άποδοτικώτερο τρόπο τό λίγο χρόνο πού τούς άπομένει, δταν, τέλος, ήχήσει τό **Σοφάρ**, ή Σάλπιγγα τοῦ Κυρίου καί Δημιουργοῦ τοῦ κόσμου,

τότε καί δύνατος ξυπνά. Δέν μπορεῖ νά παραμείνει άπαθης. Τό Σοφάρ τόν καλεῖ νά παρουσιασθεῖ ένώπιον τοῦ Θρόνου Του. Καί δταν τό Σοφάρ ήχει, τότε κάθε έβραικό σπίτι, κάθε έβραική οίκογένεια, κάθε έβραιος στέκεται σέ στάση προσοχῆς καί συλλογίζεται. Άναρωτιέται καί έξετάζει: «Τί είμαι, τί έκανα, ποιά είναι ή άποστολή μου;» Έξετάζει τό παρελθόν του, έλεγχει τίς πράξεις του καί άποφασίζει γιά τό μέλλον.

Κάποτε δύνατος ο προφήτης Άμως χρησιμοποίησε τίς άκολουθες άλληγορικές έκφρασεις γιά νά καταπολεμήσει τήν άπάθεια τοῦ άνθρωπου καί νά καυτηριάσει τήν έσφαλμένη άντιληψή του περί «τυχαίου»:

«Ακούσατε τόν λόγον τοῦτον, υἱοί Ισραήλ. Έστας μόνον έγνωρισα έκ πάντων τών γενῶν τῆς γῆς· διά τοῦτο θέλω σᾶς τιμωρήσει διά πάσας τάς άνομίας σας. Δύνανται δύο νά περιπατήσωσιν δμοῦ, έάν δέν είναι σύμφωνοι; Θέλει βρυχήσει δύο λέων έν τῷ δρυμῷ, έάν δέν έχη θήραν;

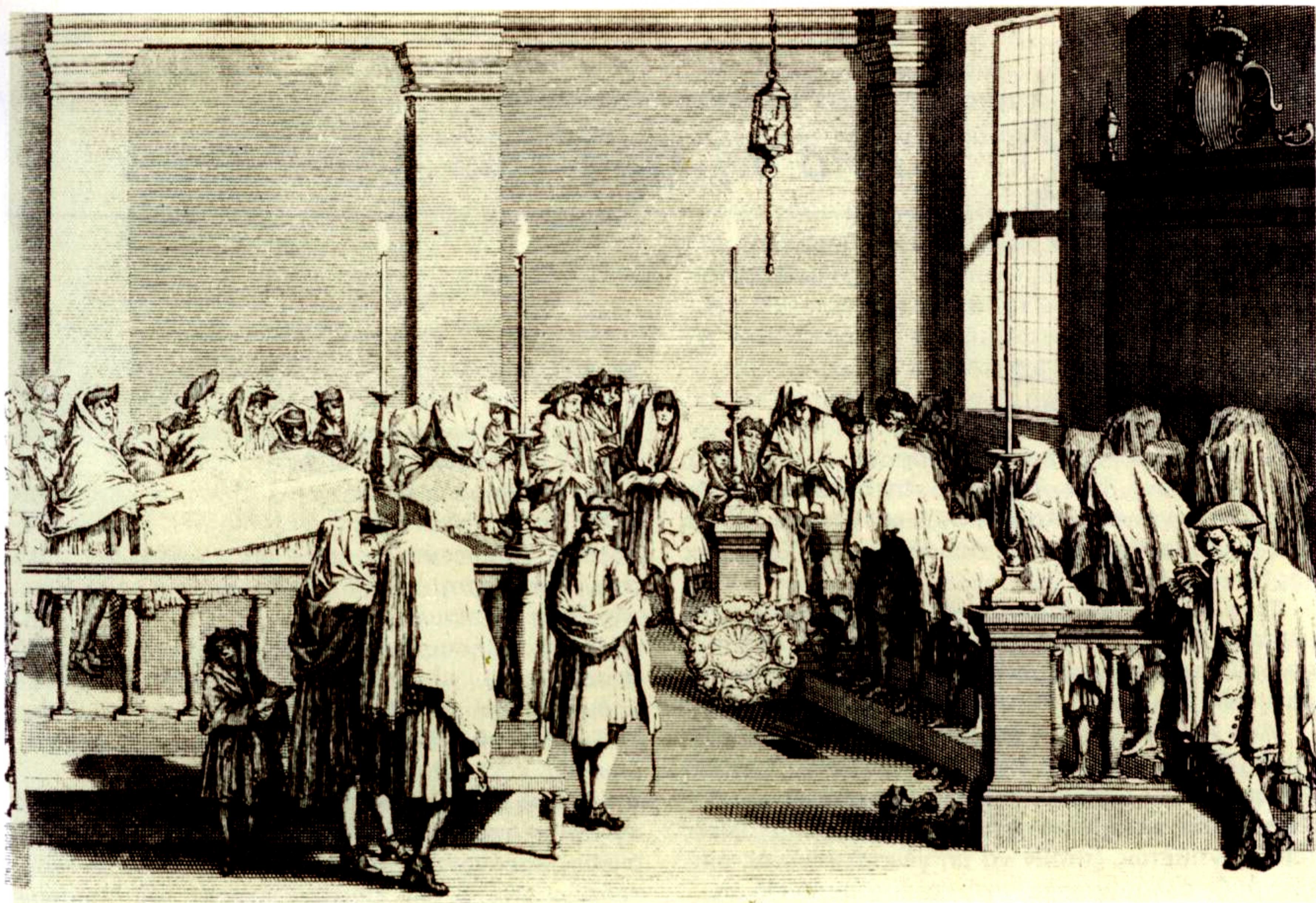
Θέλει έκπέμψει τήν φωνήν αύτοῦ δύο σκύμνος άπό τῆς κατοικίας αύτοῦ, δν δέν έπιασέ τι; Δύνανται πτηνόν νά πέσῃ είς παγίδα έπι τῆς γῆς, δπου δέν είναι βρόχος δι' αύτό;

Ηθελε σηκωθῆ παγίς έκ τῆς γῆς, χωρίς νά πιασθῆ τι;

Δύνανται νά ήχήση σάλπιγξ έν πόλει καί δύο λαός νά μή πτοηθῆ;

Δύνανται νά γίνη συμφορά έν πόλει καί δύο Κύριος νά μή έκαμεν αύτήν;

Ο λέων έβρυχησε· τίς δέν θέλει φοβηθῆ; Κύ-

Τό «Κοανούót» στήν ιστορική Συναγωγή τοῦ Ἀμστερνταμ, τοῦ Γάλλου ζωγράφου *Bernard Picart* (1673 - 1733).

ριος δ Θεός ἐλάλησε· τίς δέν θέλει προφητεύσει;» (3: 1 - 8).

‘Υπάρχει λοιπόν τύχη, πιστεύουμε σέ αὐτήν; Ἐμπιστευόμαστε ποτέ τήν τύχη γιά τή διεκπεραίωση καὶ τῶν πλέον ἀσήμαντων ἀκόμη ὑποθέσεών μας; Μποροῦν δύο ἄτομα νά περπατήσουν μαζί, νά συνενταιρισθοῦν καὶ νά ἔργασθοῦν μαζί, ἐάν πρῶτα δέν συζητήσουν, δέν συμφωνήσουν καὶ δέν λάβουν ὑπ’ ὅψιν τους τό ἀντικείμενο τῆς συνοδοιπορίας τους καὶ δέν ἀποφασίσουν γιά τή μέθοδο πού θά ἀκολουθήσουν γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τους; Ποιός βοσκός θά ἀκούσει τό λύκο μέσα στό δάσος καὶ δέν θά μαζέψει τά κοπάδια στό καταφύγιο; Ὁχι, σέ κανένα ἀπό τά πεδία τῶν δραστηριοτήτων μας δέν πιστεύουμε στόν παράγοντα «τύχη». Τό ἔνστικτο στά ζῶα, στόν ἄνθρωπο ἡ σκέψη, τό ἔνστικτο καὶ ἡ δύναμη, είναι τά μέσα πού καθοδηγοῦν τήν κάθε ὑπαρξη στόν ἀγώνα τῆς ζωῆς.

“Οταν σέ κάθε περίπτωση δ άνθρωπος ἔξετάζει προσεκτικά τό κάθε τι, ζυγίζει δλες τίς ἐκδοχές, μετράει δλες τίς πιθανότητες καὶ ἀναλογίζεται δλα τά «αἴτια καὶ αἴτιατά» τῆς περιπτώσεως, είναι δυνατόν, τότε, νά πιστεύει ὅτι ἡ τύχη κυβερνᾶ τόν κόσμο; Είναι δυνατόν νά ἀγνοήσει τόν Κύριο τῆς Φύσης καὶ νά ἀγνοήσει τό προειδοποιητικό κάλεσμα τοῦ Σοφάρ; «Τό λεοντάρι ἐβρύχησε - ποιός δέν θά φοβηθεῖ; Κύριος δ

Θεός μίλησε - ποιός δέν θά προφητεύσει;»

Γιά μιά ἀκόμα φορά ύποδεχόμαστε τά Γιαμίμ - Νοραίμ, αὐτές τίς τρομερές καὶ μεγάλες ήμέρες τοῦ ἐβραϊκοῦ ημερολογίου. Μεγάλες καὶ τρομερές δχι χάρις στή παρατεταμένη τους διάρκεια, ἀλλά χάρις στήν σπουδαιότητα καὶ τή σημασία τους γιά τή ζωή τοῦ κάθε Ἐβραίου. Μεγάλες καὶ τρομερές χάρις στά μηνύματα καὶ τά διδάγματα πού φέρουν στόν ἄνθρωπο. ‘Η περίοδὸ τῶν Γιαμίμ Νοραίμ συμπίπτει μέ τήν ἀπαρχή τοῦ νέου ἔτους. Τοῦτο δέν είναι συμπτωματικό. Ἀποστολή αὐτῶν τῶν ήμερῶν είναι νά ἐκριζώσουν τίς αὐταπάτες καὶ τίς ψευδαισθήσεις πού συσσωρεύθηκαν μέσα μας κατά τόν ἀπερχόμενο χρόνο. Ἀποβλέπουν νά μᾶς διδάξουν πώς νά κτίσουμε τόν ἐπίγειο παράδεισό μας πάνω σέ ἔδαφος στερεό, πάνω στήν ἀληθινή χαρά καὶ εύτυχία, μακριά ἀπό παροδικές, φθαρτές καὶ ἀπατηλές ψευδαισθήσεις. Σκοπό ἔχουν νά μᾶς τονίσουν πώς κάθε ύλιστικό ἐπίτευγμα είναι παροδικό καὶ δτι πάνω, ύψηλά, ύπάρχει ἔνας ἄυλος καὶ αἰώνιος Παρατηρητής καὶ Κριτής. “Οτι Αύτός είναι ἔνας ψυχρός δικαστής, συγχρόνως δμως, είναι καὶ ἔνας φιλεύσπλαχνος καὶ ἐλεήμων Πατέρας, δ δποῖος ἀδημονεῖ νά δεῖ μιά ἔστω μικρή μεταστροφή στόν ἄνθρωπο γιά νά διακηρύξει - ΣΑΛΑΧΤΙ, σέ συγχωρῶ!

Γιά νά ἐκδοθεῖ, δμως, αὐτή ἡ ἀπαλλακτική ἀπόφα-

Άπό τή ζωή τῶν Κοινοτήτων

Άκρασις τοῦ Κ.Ι.Σ. άπό τὸν κ. Πρωθυπουργόν

Οι πρόεδρος καιί άντιπρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. κ.κ. Δ. Άλχανάτης καιί Ἰωσ. Λόβιγγερ ἐπεσκέφθησαν τὸν πρωθυπουργόν κ. Κ. Καραμανλῆν καί ἔθεσαν ὑπ' ὅψι του διάφορα θέματα πού ἀφοροῦν τοὺς Ἐβραίους τῆς Ἑλλάδος.

Στήν ἐπακολουθήσασα συζήτησι, πού διεξήχθη μέσα σέ φιλική ἀτμόσφαιρα κατανοήσεως, ἐδόθη ἡ εὐκαιρία στὸν κ. Καραμανλῆν νά δναφερθῇ στὸ θετικό ρόλο τῶν Ἑλλήνων Ἐβραίων στήν ἑθνική ζωή.

Άπο τήν πλευρά τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Κ.Ι.Σ. ἐτονίσθη ὅτι οἱ Ἑλληνες, πού ἀνήκουν στήν ἐβραϊκή θρησκεία, δέν ζητοῦν κανένα ἴδιαίτερο προνόμιο ἢ διαφορετική μεταχείρισι ἀπό τοὺς ἄλλους συμπολίτες τους. Ἀντιθέτως ζητοῦν νά μή γίνεται κανένας διαχωρισμός ἀλλά ἀντικειμενική καί ἵση μεταχείρισις.

Κατά πληροφορίες τά ὑποβληθέντα στὸν κ. πρωθυπουργό αἰτήματα ἀρχισαν ἔξεταζόμενα ἀπό τίς διάφορες ὑπηρεσίες.

Ύποτροφίες τοῦ Memorial Foundation for Jewish Culture

Τό ἱδρυμα Memorial Foundation for Jewish Culture, πού ἐδρεύει στήν Νέα Υόρκη, ἔξηγγειλε τά ἑτήσια προγράμματά του ὑποτροφίῶν γιά ἐβραϊκές σπουδές καί κοινοτικές ὑπηρεσίες. Οι σκοποί τῶν προγραμμάτων αὐτῶν εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

→ Νά βοηθήσουν τά ἄτομα πού ἔχουν τά προσόντα νά ἐκπαιδευτοῦν γιά μιά σταδιοδρομία στήν ραββινική,

ση θά πρέπει ἡ μεταστροφή τοῦ ἀτόμου νά εἶναι πηγαία, αὐθόρμητη καί εἰλικρινής. Πρέπει νά τήν θυμδυμαστε δλες τίς μέρες τοῦ ἔτους - καί δχι μόνο κατά τήν περίοδο αὐτῶν τῶν «τρομερῶν ἡμερῶν». Τό ἡμερολόγιο καί τό ἑορτολόγιο μας ἀφορᾶ δλο τό χρόνο καί τό μήνυμα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, γιά μιά δλοκληρωμένη ἐβραϊκή ζωή, εἶναι ἔξισου ἐπίκαιρο καί εὐεργετικό δλες τίς μέρες καί δλες τίς ὥρες τοῦ χρόνου.

Τό προσκλητήριο τοῦ Σοφάρ ἀπευθύνεται στήν ἀρχή τοῦ Νέου Ἔτους, ἀλλά δ ἥχος του πρέπει νά μᾶς συνοδεύει δλον τόν χρόνο.

Η. Σ.

ἐβραϊκή ἐκπαίδευση, σά στελέχη γιά Κοινοτικές Ὑπηρεσίες ἢ σάν θρησκευτικοί λειτουργοί (π.χ. Σοχετίμ, Μοελίμ) σέ Ἰσραηλιτικές Κοινότητες τῆς Διασπορᾶς, πού ἔχουν ἀνάγκη στελεχῶν.

→ Νά βοηθήσουν προικισμένα ἄτομα νά κάνουν φιλολογικές ἢ καλλιτεχνικές μελέτες στό χῶρο τῆς ἐβραϊκῆς ἐκπαίδευσεως, πού θά συμβάλλουν πολύ στήν κατανόηση, διατήρηση, ἔξυψωση καί μετάδοση τῆς ἐβραϊκῆς κουλτούρας.

→ Νά βοηθήσουν στήν ἐκπαίδευση ἄτόμων πού προορίζονται νά σταδιοδρομήσουν στά ἐβραϊκά γράμματα καί σέ ἔρευνες ἐβραϊκοῦ περιεχομένου, καθώς καί σέ ἡγετικές θέσεις (θρησκευτικές, ἐκπαιδευτικές καί κοινοτικές).

★ Τό ποσό ὑποτροφίας πού χορηγεῖται, ἔχαρταί από τήν χώρα πού θά ἐκπαιδευθεῖ δ σπουδαστής καί ἀπό ἄλλους παράγοντες. Ἡ διαδικασία ἐπιλογῆς τῶν ὑποτρόφων γίνεται ἀπό εἰδική Ἐπιτροπή τοῦ Memorial Foundation. Οι ἐνδιαφερούμενοι θά πρέπει νά ὑποβάλλουν τίς αἰτήσεις τους, ἀπ' εύθειας στό Memorial Foundation, ἀπό ὅπου μποροῦν νά ἔχουν καί κάθε ἄλλη πληροφορία γιά τό Πρόγραμμα ὑποτροφιῶν.

Ἡ διεύθυνση τοῦ Ἰδρύματος εἶναι: Memorial Foundation for Jewish Culture, 15 East 26th Street, New York, N.Y 10010, U.S.A.

Ἐγκύκλιος πρός τά λεωφορεῖα γιά ἀφίσσες μέ ἀντί - Ἰουδαϊκόν περιεχόμενον

Ἡ Ἐπιχείρηση Ἀστικῶν Συγκοινωνιῶν, μέ ἐγκύκλιον πρός τό προσωπικόν τῶν λεωφορείων, ἔζήτησε νά ἀφαιρεθοῦν οἱ ἀφίσσες θρησκευτικοῦ περιεχομένου, πού εἶναι ὑβριστικές γιά τήν Ἰουδαϊκή θρησκεία.

Ἡ ἐγκύκλιος αὐτή προῆλθε κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Κ.Ι.Σ. ἐπειδή στά λεωφορεῖα ὑπῆρχαν ἀφίσσες κατά τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἱεχωβᾶ, μέ ἀντί - Ἰουδαϊκόν περιεχόμενον.

Διαμαρτυρία γιά τίς δίκες τῆς Μόσχας

Ἡ ἐβραϊκή Νεολαία Ἀθηνῶν σέ ψήφισμά της διαμαρτυρήθηκε γιά τίς παράτυπες δίκες τῆς Μόσχας καί ζήτησε νά ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ καταδικασθέντες, μεταξύ τῶν δποίων ὑπάρχουν καί Ἐβραῖοι τό θρήσκευμα.

Ἡ ἐβραϊκή Νεολαία ἀπέστειλε τό ψήφισμα τηλεγραφικῶς πρός τόν Ἀθήναις Πρεσβευτή τῆς Σο-

βιετικής Ένώσεως δεδομένου ότι δέν έγένετο δεκτή γιά νά τό έπιδωση.

"Άδειες γιά Θρησκευτικές Έορτές

Μέ απόφαση τοῦ Ἀρχηγοῦ Ἔνόπλων Δυνάμεων «έγκρινεται ἡ χορήγησις ἀδείας μικρᾶς διαρκείας, ἐντός τῶν ὑπηρεσιακῶν δυνατοτήτων, στούς ὑπηρετούντας Ἰσραηλίτας Ἀξιωματικούς καὶ Ὀπλίτας κατά τή διάρκεια τῶν Ἑορτῶν τοῦ Ἐβραϊσμοῦ γιά τήν ἐκπλήρωσι τῶν Θρησκευτικῶν τους καθηκόντων ὡς κατωτέρω:

α. Κατά τήν Πρώτην τοῦ Θρησκευτικοῦ ἔτους αὐτῶν (Ρώς - Ἀσανᾶ) 2 - 3 Ὁκτωβρίου 1978.

β. Κατά τήν ἡμέραν Ἐξιλεώσεως (Γιόμ - Κιπούρ) 10 - 11 Ὁκτωβρίου 1978».

ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

◆ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 10

Η': Άναβαση στόν Ὄλυμπο: Μία ἔκδήλωση πολύ ἐνδιαφέρουσα ἦταν ἡ ἀνάβαση στόν Ὄλυμπο, μέ μερικούς κατασκηνωτές δμαδάρχες. "Ολη ἡ ἀποστολή ἔφθασε μέ χρόνο 2.15' στούς πρόποδες τοῦ Μύτικα. Στήν Λάθος κορυφή ἀνέβηκαν μόνο ὁ Ἐβραιοδιδάσκαλος, ὁ Λεών Ἐρρέρα καὶ ὁ Μισέλ Μιχαέλ.

Κάθε Παρασκευή τό βράδυ μέ Θρησκευτική εύλαβεια γινόταν ἡ τελετή τοῦ Καμπαλάτ - Σαμπάτ πού δομόρφηνε τό Σαββατοκυριακό μας. Ἡ συμμετοχή τῶν κατασκηνωτῶν καὶ στελεχῶν ἦταν καθολική καὶ γεμάτη σεμνότητα. Καί ὅταν ἔφτασαν οἱ τελευταῖς ἥ-

μέρες ἄρχισε πυρετωδῶς ἡ προετοιμασία τῆς τελετῆς λήξεως ὅπου ὅλοι μαζί κατασκηνωτές, δμαδάρχες, ἀρχηγεῖο καὶ προσωπικό τῆς κατασκηνώσεως, καθώς καὶ τοῦ κάμπιγκ, κατέβαλον προσπάθειες νά ἐπιτύχει ἡ τελετή λήξεως μέ σκοπό νά πάρουν μαζί τους τά παιδιά μία ἄριστη ἀνάμνηση φεύγοντας στά σπίτια τους.

"Ἐτσι λοιπόν ἀφοῦ ἦταν ὅλα ἔτοιμα ἥρθε καὶ ἡ τελευταία μέρα ὅπου οἱ γονεῖς, οἱ κατασκηνωτές καὶ Δ. Συμβούλιο περίμεναν μέ ἀγωνία τήν ἔναρξη τῆς γιορτῆς. Τήν γιορτή μας τίμησαν μέ τήν παρουσία τους τό Δ. Συμβούλιο τῆς Κοινότητας καὶ πάρα πολλοί γονεῖς.

Μέ τραγούδια ἑβραϊκά καὶ ἑλληνικά ἄρχισε ἡ τελετή καὶ στήν συνέχεια ἔγινε ἀποχαιρετηστήριος δμιλία τοῦ ἀρχηγοῦ Κ. Θ. Αύγίδη, τήν ὅποια ἀκολούθησε ἔνας σύντομος χαιρετισμός τοῦ Προέδρου τῆς Ι.Κ.Θ. κ. Μπενμαγιόρ. Τά ὅμορφα αὐτοσχεδιασμένα σκέτς καὶ ἡ ἀπονομή τῶν ἐπάθλων ἔκλεισαν τήν κατασκηνωτική μας ζωή στήν Πλάκα Λιτοχώρου μέ τήν εύχη νά ξαναειδοθοῦν τοῦ χρόνου καὶ πάλι τά παιδιά. Συγκινητική καὶ ἀξέχαστη ἦταν ἡ ἐνέργεια τῶν δμάδων τῆς Ραχήλ καὶ τοῦ Μισέλ, οἱ ὅποιες ἀποχαιρέτησαν τό ζεῦγος "Ἐγκελ, τό ὅποιον ἐπί 5 χρόνια πρόσφερε μέ πολύ ἀγάπη στήν Κοινότητα τίς ὑπηρεσίες του, προσφέροντάς τους ἀναμνηστικά δῶρα.

Τίς δραστηριότητες τῆς Κατασκηνώσεως κατέγραψε μέ τίς θαυμάσιες φωτογραφίες του δ ἀγαπητός μας Ἀλμπέρτος Ἐρρέρας, τόν ὅποιον εύχαριστεῖ ἡ Κατασκήνωση.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

◆ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 7

τήν εῖσοδο τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Isaac Ben - Toviim στό δρόμο τῆς Jaffa καὶ ὑπάρχουν δάκρυα στό σπίτι πού είναι τώρα τό ἀστυνομικό τμῆμα Mahane Yehuda.

'Ο Simche Janver ἦταν ἐπίσης γνωστός γιατί ἐργαζόταν γιά τίς κυρίες τῆς Ἱερουσαλήμ, γιά τίς ὅποιες σχεδίαζε σχέδια γιά τσάντες, γιά Ταλέθ καὶ Τεφιλίν καὶ κεντήματα γιά καλύμματα τοῦ Σαββάτου. 'Υπάρχει μιά ἀναφορά ἀπό τήν κυρία Zelvia Zilberstein ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ στήν ὅποια περιγράφει πῶς δ Simche Janver «βοηθοῦσε δλες τίς γυναῖκες τῆς Παλιᾶς Πόλης πού ἤθελαν νά κεντήσουν καὶ ζωγράφιζε τά σχέδια σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τους... καὶ δλες οἱ γυναῖκες ἀγόραζαν κλωστές στό γερμανικό κατάστημα (Israel Museum Bulletin Ἀπρίλιος 1955, σελ. 101-2).

Τουλάχιστον δύο ἀπό τά ἔξι γνωστά καλύμματα μποροῦν νά ἀποδοθοῦν στόν Simche Janver. Καί τά δύο είναι στό Μουσεῖο Hechal Shlomo στήν Ἱερουσαλήμ. Τά ἄλλα τέσσερα, καὶ αὐτό πού βρέθηκε στήν Βέροια, είναι πιθανό νά φτιάχτηκαν ἀπό τόν Janver ἢν καὶ ὑπάρχει μιά ἐκδοχή ὅτι στήν πραγματικότητα φτιάχτηκαν ἀπό ἔνα ἀγνωστό καλλιτέχνη πού ἐπηρέασε τόν Janver. Αύτή ἡ διάκριση ἔγινε μέ βάση τό γεγονός ὅτι στά τέσσερα καλύμματα δ τάφος τῆς Ραχήλ ἀπεικονίζεται σάν ἔνας ἀπλός τάφος, ἐνώ τά ἄλλα

δύο καλύμματα, πού βρίσκονται στό Μουσεῖο Hechal Shlomo ἀπεικονίζουν τήν Πηγή, πού χτίστηκε ἐκεῖ ἀπό τό Μοντεφιόρε τό 1841. Πάνω σ' αὐτή τή βάση είναι πολύ πιθανό ὅτι τά καλύμματα χωρίς τήν πηγή είναι πιό παλιά ἀπό τό 1841 καὶ συνεπῶς προγενέστερα τῆς γέννησης τοῦ Simche.

Δυστυχῶς τό προσωπικό τοῦ Ἐβραϊκοῦ Μουσείου δέν μπόρεσε νά ἔξετάσει μέ λεπτομέρειες τό κάλυμμα πού βρέθηκε στή Βέροια. Μία προσεκτικώτερη ἔξέταση μέ τή μελέτη τῶν ἀρχικῶν σχεδίων καὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ σχεδίου καὶ τοῦ κεντήματος θά μποροῦσε νά ἔξακριβώσει τήν ἀκριβῆ ἡμερομηνία καὶ ἔτσι νά ἀποδοθεῖ στόν Simche Janver ἢ στόν ἀγνωστό «δάσκαλο» πού προηγήθηκε τοῦ Janver στήν Ἱερουσαλήμ καὶ πιθανόν ἦταν δάσκαλός του.

"Ἴσως δέν γίνει ποτέ γνωστό πῶς αὐτό τό κάλυμμα ἔφθασε ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ στή Βέροια. Τό ὅτι σώθηκε ἀπό τόν τελευταῖο παγκόσμιο πόλεμο καὶ ἀπό τήν καταστροφή τῆς Ἐβραϊκῆς τέχνης, είναι κάτι σάν θαῦμα. Τό ὅτι βρέθηκε παραπεταμένο στήν κατάσταση πού βρίσκεται σήμερα, είναι ἀξιοθρήνητο. 'Ελπίζουμε ὅτι μέ τή φροντίδα καὶ τή συνεργασία τῶν ὑπευθύνων προσώπων στή Βέροια αὐτό τό πολύτιμο κομμάτι Ἐβραϊκῆς φολκλορικῆς τέχνης θά φυλαχτεῖ, δπως τοῦ ἀξίζει.

Νίκος Σταυρουλάκης

עץ חיים היא

Δένδρον ζωῆς εἶναι ἡ Τορά...

(Παροιμ. 3:18)